

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 07863

OYSERVEYLTS

Moyshe Teyf

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

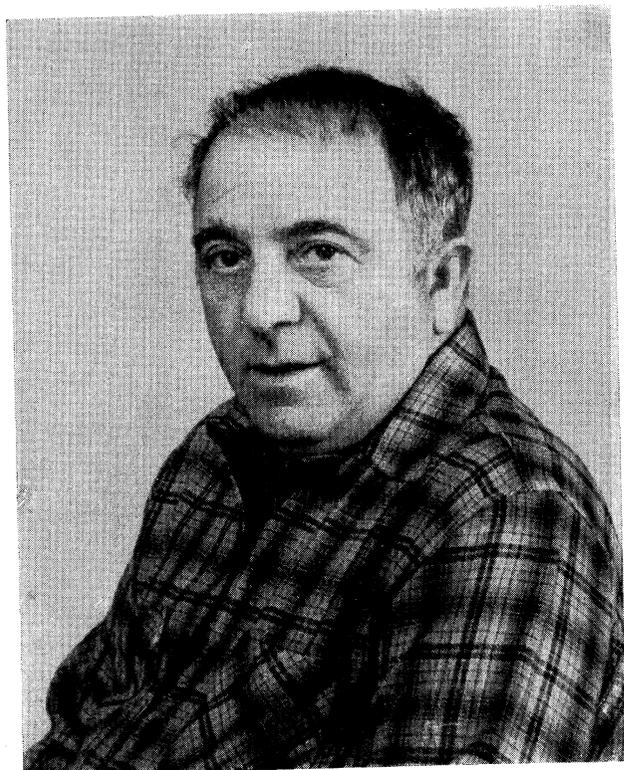
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

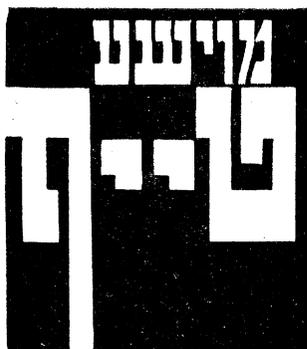
The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

Willie

אויסמוניאלס

לידער ■

פאעמעס ■

באלאדעס ■

„סאָוועטסקי פּיסאַטעל“

מאַסקווע • 1965

1800

עלפטר יול 1920

|| י דער ערשטער ראזועדטשיק האָט זיך באוויזן אפן טראַקט.
איז געוואָרן פרייעך אפן גאס;
ווי דער ערשטער ראזועדטשיק איז אין שטאָט אריינגעקומען.
איז געוואָרן א טומל אפן גאס.
ווי דער ערשטער ראזועדטשיק איז פון פערד אראָפגעקראַכן.
האַבן אַלע געוויינט פון פרייד;
ווי דער ערשטער ראזועדטשיק האָט געשטעלט א טראַקט.
זיינען אָנגעלאָפן קינד־און־קייט.
איך האָב געזאָגט צו דער מאמען:
איך וויל נעמען א ביקס
און גיין מיט די רויטע פאַנען...
האַט די מאמע מיר געזאָגט:
ביסט א שנעק,
גיי בעסער קייבן פאטראַנען.

1920

וועגן זיידן פון איהומען

עגן זיידן פון איהומען, וועגן אלטן בער...

איין, איז דאָס געווען א יידע — זיינע פויסטן הארט און שווער.
פאר א קאָפּקע, פאר א זעקסער שטייט דער זיידע ווי א בארג,
און ער לערנט זיינע באַנים פונקט ווי ער זיין קארג.

פון דער פרי ביז שפעטן אָונט פירט דער זיידע זאמד,
שילט און זידעט באַלעבאטיים: ברענט זיי אוף א בראנד!
אומעטום אין אלע דערפער איז דער אלטער לאנג באוואוסט,
און זיין גניאדע „מילקע“ קען אין פעלדער יעדער קוסט.

צוואנציק יאָר געקעמפט מיין זיידע מיט די שטעטלשע קאצאָוים,
„טרייפע פלייש פארקויפן, — פלעגט ער זאָגן, — די גאנאָוים.“
איז דערנאָך א פינע מיסע זיך פארלאָפן אין דעם קאנט,
ווען דער אלטער האָרעפאשניק האָט פארכאפט די מיזרעך-וואנט.

דארף דער זיידע ערגעץ האָבן אף א מארק א שוץ —
רופט דער אלטער זיינע באַנים, א לעבעדיקע טויץ.
בא די שיינע באַלעבאטיים איז די טויץ געווען באוואוסט:
ווען זיי נעמען טויבן טרייבן, ווערן גאסן פוסט.

כאפט א מוירע אָן דאָס שטעטל, עס צעשרייט זיך קינד-און-קייט,
און דער סטראשניק פונדערווייטן ווי א גוילעם שטייט...
אָט אזוי געלעבט דער אלטער, אָט אזוי געלעבט מיין זיידע —
דירעס שטארקע, ווי די דעמבן, אף דער ערד האָט ער פארזייט דאָ.

וויסרוסיש

קלינגען גלעקעלעך אף אויסגעבויטע בריקן,
"קאלי לאסקא" — הערט זיך אפן זאמד...
דו, די רויקייט פון מיניע בליקן,
דו, מיין שטיי, סאסנאווע לאנד.

מיניע אורזיידעס געלעבט דא און געשטארבן,
אלע טאג געדאוונט און געהאָרעוועט,
און געלאָזן א יערושע — פוסטע טאַרבעס,
פידער טרויעריקע... הארטע סקאַרינקעס...

ווען די שקיע שיט זיך אויס אין פייערלעך אף גראָזן
און דעם האַשטינעץ פארציט א וויסער שטויב,
אין א שטיבל, בא די ברעגן פון בעריאָזע,
קוקט אף מיר דער זיידע דורך דער שויב.

ערגעץ דא, צעווישן ביימער ארטע,
וון די זון איז שטענדיק אומעטיק און גראָ,
פֿיגט מיין ארטע באַבעניו באהארטן
אין א וויגעלע פון ערד און גראָז.

1928

1 שליאך (וויסרוסיש).

גענוג צו זינגען „העמערל“...

I

גענוג צו זינגען „העמערל“
גענוג „געזאלצט א יאם“
איך דארף איצט גיין אין קעמערל —
א צווייג פון נייעם שטאם.

א, זע, א נאכט א בלויע יאָגט
און שפילט מיט פרייד אף שניי,
מאמע, מאָרגן איז א יאָמטעוו-טאָג,
מיין נייע העמדל ניין.

II

...איז וואָס, אז האַלבע נאכט האָט שוין דער זייגער
אָפגעקלונגען?

דו ביסט מיין ערשטער שטראל! מיין טרוים דו ביסט!
פון אונדזער שלאָסגעסל א נייטערן א יונגע,
און איך א יונגער מאשיניסט.

און בא דיין ניין-מאשין וועט דינער פאָדעם זוימען
אונדזער אלעמענס און ביידינס גליק,
דו הערסט, מיין טייערע, ווי ס'קושן זיך די בוימער,
זיי זינגען אויך, ווי מיר, פארליבט...
— — — — —

דו הערסט, מיין טייערע,
פון הויכן טורעם האָט שוין אָפגעקלונגען,
אז דו, מיין איינציקע, מיין טרוים דו ביסט,
פון אונדזער שלאָסגעסל א נייטערן א יונגע,
און איך א יונגער מאשיניסט.

III

א. קושניראָוו

איין פייער ברענט בא אונדו אין בליק,
איין פייער צינדן מיר אף וועגן ווייט־פארמאָסטענע,
עס האָבן זיך אף צווייגן פון איין בוים צעבליט
דיינע רייפע פיירעס און אויך מינע קנאָספן.
און דער גערויש פון דיינע ווינטן איז ניט פרעמד
מיין שווערן שטויביקן גערודער,
דאָס האַרץ, וואָס קלאַפט אונטער מיין ארבעטס־העמד,
דערקענט אין דיר א גוטן ברודער.
ווי צארט עס וואַרעמט אָן דיין בליק
די ערשטע שורעס מינע — קינדער בלייכע...
און אלע אינדערפרי באַגלייט מיך אין פאבריק
דיין שטרענגער דיכטער־שער צייכן.
דיין וואָרט געשליפנס... אין מיין האַרץ און זינען
עס האָט פארקריצט זיך ווי א פייער־זיגל.
האגאם איך בין דערוויילע א מיזיניק —
איך וואַקס א בכאָר מיט שטייפע פליגל.

IV

1919

מאמעס אונדז געבארן קליינינקע געראַטן,
ניט אף ווייכע פערענעס — אף דער מינסקער באַטע.

מיר ווייסן, ווער מיר זיינען, — דארף מען אונדז ניט לויבן,
מיר ווייסן, וואָס מיר לייבן און אין וואָס מיר גלויבן.

היין און הער, היין און הער פליען בראַנעוויקעס...
„צום געווער! צום געווער!“ — רופן באַלשעוויקעס.

איך בין ניט קיין יינגעלע! גיט א ביקס אין האנט!
איך און מיין נאהאן — שטענדיק זאלבענאנד.

ברענט, ווי גלאַז צעגליטע, ברענט א בלויער רוים,
אונדזער שטאַט אין פייער, אונדזער שטאַט אין רויך.

אף דער וואך באם טריבונאל, אין אן אַטן פרענטשיק,
שטייט דאָס דארע יינגעלע — יאנקעלע רובענטשיק.

„קומט אהיים, קומט אהיים!“ — ציטערן די קרעמערלעך.
אפן גאס, אפן גאס — יאטן פון די „קרעמערלעך“.

אַטאָ באַלד, אַטאָ באַלד — אַט קומט דער פארטאַג,
כ׳וועל זיך זעצן אף א פערד — היי! גיכער, יאַג!

וועל איך אַנשרייבן דער מאמען: לייבנקע, געטרײע!
ס׳האַט דיין יינגל לייב געקראָגן וויכערן און פייער...

מאמעס אונדז געבארן קליינינקע געראַטן,
ניט אף ווייכע פערענעס — אף דער מינסקער באַטע.

V

אומשטערבלעכע נעמען, אומשטערבלעכע יארן,
 עס האבן אייך גליקלעכע שטורעמס געבארן.

וועהין זאָלסט ניט גיין, וועהין זאָלסט ניט פאָרן —
 די הייליקע נעמען מאַרשירן פון פאָרנט.

איך זע, ווי זיי וויגן אָף פאָנען די פרענדזן,
 און ס'טראַגט זיך אַ ליד פון וואַלגע ביז טעמזע...

איז הערט אויס, איר אלע — איר שוואַכע און מידע,
 מיר האָבן נאָך פולווער פאר אונדזערע לידער.

אומשטערבלעכע נעמען, אומשטערבלעכע יארן,
 אַ יוגנט מיין יוגנט — אין פלאַמען געבארן.

1928—1924

אונדזער גוירל

...און עפשער איז אזוי באשערט,
וויזט אויס, אזא איז אונדזער גוירל:
אונדזער אנהייב פריידיק-שווער,
נאר פאר דעם סאך כ'האב שטענדיק מוירע.

מיר הייבן אן מיט א געזאנג,
וואָס שפאלט אפילע הארטע פעלדון,
מיט הייסן וואָרט, מיט ריינעם קלאַנג,
מיט פייערפעסטע פערזן.

ניין! ניין! איך לייקן דאָס ניט אָפּ,
און לעבן זאָלן דיכטער-יוועלירן!
נאָר וויי צו דעם, וואָס לאָזט נאָך רוּם זיך אין גאָאָפּ,
קעדיי אין שטורעם ווי א העזל דעזערטירן.

דו קער זיך אום און קוק צוריק,
איך האָב ניט ווייניק איידעס,
אין שטויב צערייבט אונדז שאַרפער בליק
פון מיסטער — שטרענגע זיידעס.

און דו — דו טראַגסט א לאַרבער-קראַנץ
פון גרינג דעראַבערטע דערפאַלגן,

דאָס איז אַ לייַכטזיניקער טאַנץ,
וואָס נעמט אונדז אַלעמען פאַרפאַנגן.

וווּהין איז זי, דיין ליד, געווענדט?
און ווער וועט, זאָג, איר פּוסטקייַט שאַצן?
אַף דוירעס בויט אַ דיכטער זיינע ווענט,
און דו — דו בויסט פאַפירענע פאַלאַצן!

איך שפּאַס, פאַרשטייט זיך, ליבער פּרייַנט,
איך וויל דייך ניט באַליידיקן,
נאָר מיר פאַרדריסט, ווען דיכטערס האַרץ
ווערט אַרבעטסלאָז און ליידיק.

איך ווער ניט מיד צו זוכן, פאַדערן,
כ'האַב ליב דעם רויש פון אומרויקע גאַסן,
און נאָר באַ דיר, אין דינע שורעס — אַדערן,
עס פליסט שוין ניט קיין בלוט, נאָר וואַסער.

ווי גוט צו זיין אַ דרייסטער רייטער!
די ליד זאָל פליען אָן אַ זאַטל, אָן אַ צוים,
באַ גרויסע טרוימער זיך צו לערנען טרוימען,
קעדייַ ניט זיין קיין קנעכט באַם טרוים.

גענוג! מע מוז פון האַרץ אַראָפּרייסן די שלעסער!
זאָל, ווי אַ שטורעם, אונדזער ליד צעפּראַלן אַלע טירן,
אַ דיכטער איז נאָר דער, וואָס קען אַף מעסערס
מיט האַרץ מיט אייגענעם דיסקוסירן.

אין סטעפ

|| י יעגערס, וועלכע לאַקערן אף וועלף,
מיר נישטערן אין סטעפ אין אומבאקאנטן,
די ראַטע האָט באקומען א באפעל
פארטייליקן דעם סוינעס די ווערסאנטן.

אין פעלצן אַנגעטאָן, אין ווייסע לייַלעכער מאסקירט,
מיר לייגן אפן סטעפ ווי בערגלעך שניי,
און יעדעס בערגלעך — עס לייגט און שפירט
מיט לעבעדיקע אויגן צוויי.

די אווטאַמאטן — אויסגעפרוּווט און דין באשמירט,
די מעסערס — שאַרף, אין שייַדלעך ברוינע.
א ווינט — א גאַלמעסער, דער אַטעם פּרירט.
מיר ווארטן אפן סוינע.

אינגיכן וועט זיך אָנהייבן אין סטעפ
פאר אונדז דאָס הייסע שטיקל ארבעט,
פאר אונדז, וואָס טראָגן די געוואגטע קעפ
אין שלאכט אף לעבן און אף שטארבן.

1941

1*

ניט ווייט פון מאַסקווע

ווערסט, זי זינגט, די ווילדע קאלע, די מעטעליצע,
די האַר — צעשויערטע... אין ווייסן העמד זי פלייט, זי יאָגט...
זי בושעוועט, גלייך ווי א וועלפּיכע,
וואָס ווארפט זיך אף א טעלעצע,
זי קלאפט אין די זעמליאנקעס און זי קלאָגט.

היי, היי, — זי שרייט, זי יאָגט מיר נאָך, זי בושעוועט,
זע, ווי זי בייגט די סאַסנעס און זי שמייסט,
גלייך ווי א וועלפּיכע, וואָס ווייסט קיין בושע ניט,
איר כאַסן פאקט זי פארן גאַרגל, און זי בייסט...

ניט גיי אין פעלד — זי וועט דיך פאטערן,
ניט קוק אף איר — וועסט ווערן בלינד,
עס קרעכצט א פויערטע: עך, ליכט טוואָיו מאטערי! —
און נעמט אין בעט צו זיך, פון מולטערל, דאָס קינד.

היי, היי, זי קניקלט זיך, די יאָדלעס ציטערן,
די סאַסנעס בייגן זיך, זי פייפט! זי קנאקט!
און ציט זיך אויס און גויסעסט א פארביטערטע —
דאָ אפן אלטן רוסישן קאלוגער טראקט.

ווי שטיף עס ווערט...
ווער ווייסט, ווי לאנג די רויקייט וועט דויערן,
די ערד האָט צוגעדעקט א פּוּכִיק־שנייִקע געדיכטע פעל,
פון וואָלד א יונגער פּוּקס מיט זילבער־פּינקלענדיקע אויערן
גייט א דערשראָקענער ארויס אין פעלד.

דאָ, אין די וועלדער, ליגן מיר פּאַרט־יעטע,
די קעפּ — אין שניי, די פּיס — אין לייים.
אוווּ ביסטו, אוווּ ביסטו, מיין טייערע?
פון געטאָ שרייט צו מיר מיין קינד, מיין היים.

שוין וויפּל נעכט מיר שראָפּן ניט, פּאַרמאַטערטע,
די ערד און הימל האָבן מיר צעווישן זיך צעטיילט,
דו הערסט — מיט פייער שווערן די האַרמאַטן דאָ;
ביסט הייִליק, פּאַטער־לאַנד! ביסט אויסדער־וויילט!

1942

ווילנע, זומער 1944

I

N

ייסגאדאל מיין מאמעס שטאָט,
א ייסגאדאל צו דינע ווענט,
א, אטע ווילנע — גאַזעסדיקער גאַט,
צעבראַכן ביסט, פארברענט...

דו האָסט גערוישט, דו האָסט געבליט,
געפלאַטערט, ווי א יונגע טויב,
איך קוק אף דיר — נאָר דו ביסט בלינד,
איך רייד צו דיר — נאָר דו ביסט טויב.

שטיי אוף, מיין מאמעס שטאָט! ניט שטום!
איך, דיין באפרייער, איך באפעל:
שטיי אוף פון אש! און זאָל דיין רום
זיך טראַגן ווייט אף גאַרער וועלט.

II

אף גיטקע טיבעלעס זאוועלעך
איך זע — מיין ווילנער זיידע שטייט...
ער האָט דערזען מיך פונדערווייטנס
און איילט צו מיר אזוי דערפרייט.

ער דעבט גאָך אַלץ, דער אַלטער וויצער?!
 אין יענער יארמלקע... יאָ, יאָ, ס'איז ער!
 ער זאָגט צו מיר: א גוטער מאדעך
 האָט אייך, רעב ייד, געבראכט אהער...
 צי ער דערקענט מיך ניט, מיין אַלטער,
 צי מיר אליין האָט זיך געדאכט?
 אים פעלט גאָר איינער צו א מיניען,
 שוין וויפֿל צייט אף אים ער ווארט...
 געשיקט זיך, אז ער וויינט, דער זאָקן?
 נו, זאָגט, ווי לייגט זיך אפֿן זינען —
 אף גיטקע טייבעלעס זאוועלעך
 זאָל מען א יידן ניט געפינען?

III

אף גיטקע טייבעלעס זאוועלעך
 טיר און טויער אָפֿן...
 פֿייקל איך אין פֿייקעלע און וועק;
 היי, שטייט און! גענוג צו שראָפֿן!
 היי, כאַכמאטשעס,
 ווערטל־זאָגער,
 ספּאַרים־שלינגער,
 טשאַנט־פרעסער —
 קומט, די וועלט וויל זען אַט יענע,
 יענע אַלע, וועלכע קענען
 דאָ אין געסלעך פינצטער־ענגע,
 ווי די בינען, האַניק ברענגען —
 ניט פֿון קוויטן אף די בייטן,

נאָר פון וויגן, וווּ עס ליגן
נייע וויטענבערגס און קולבאקס.

שטייט שוין און?

גענוג צו ליגן?

כ'טראָג פאר אייך דעם פריינגס-ניגן... —
זאָל כאַטש איינער אופשטיין, איינער!

קיינער ענטפערט מיר ביט, קיינער...
דער אידעם שאַפט.

קלאַפּ איך שטארקער אין מיין פינקל, קלאַפּ איך...
אַט! עס צינדן זיך די פינקל-שטעקל,
ניין, דאָס ברענען מינע פינגער,
ס'רינט דאָס בלוט פון מינע נעגל...
איז וואָס שווינגט איר, וויינער קינדער?

היי, כאַכמאטשעס,

ווערטל-זאָנער,

ספאָרים-שלינגער,

טשאַלנט-פרעסער —

קומט, די וועלט וויל זען אַט יענע,
יענע אלע,

וועלכע שרייען: „קאַמעץ-אלעף“

נאָך אין איטגעווייד באַ מוטער,

עסן סקאַרינקעס און מוטיק

טראָגן פייער אין די פאַלעס —

וועלט פון גזילע אַ מאַפּאַלע.

שטייט שוין און?

גענוג צו ליגן?

כ'טראַג פאר אייך דעם פריילינגס-ניגן...
זאָל כאָטש איינער אופשטיין, איינער!
קיינער ענטפערט מיר ניט, קיינער...
דער אויפֿעם שלאָפֿט.

עפנט זיך אַ פענצטערֿ אין הימל.
מיין געליבטע קוקט. ס'איז זי! בעפירעש!
א גוטמאָרגן, טייערע, גוטמאָרגן!
הערף מיר אופוועקן דעם אַם קשיי אוירעף!...

— וועמען וועקסטו, מיין געטרייער, וועמען?
וואָס, דו ווייסט ניט, נארעפע, דו נאר,
אז די ווילנער שלאָפֿן שוין דאָ מער ניט,
ווילנער שלאָפֿן אַף פּאַנאר...
פּאַנאר...

1 עם קשי עורף — א פאָלק פון אקשאַנים.

אין פענצטערל פון מיין זיקארן

I

אין די עפן אוף דאָס פענצטערל פון מיין זיקארן —
די יונגע מאַדקע שאַבעס האַלט מיין געסל אַף די הענט
און וויגט עס שטיל:
שלאַף איין, פאַרהאַרעוועטע, שלאַף...
און שטיל, פון הימלדיקן כאַלעל,
שווימט אַף אַ טעלערל דער שאַבעסדיקער כאַלעם —
אַ כאַלע מיט אַ כאַצי אָף...
ס'איז שטיל ארום.
נאָר ווער גייט אום אין אַלטן מאַרק
און האַלט אַ יינגעלע ניט מער פון אַ יאָר פיר
(און ענדעך איז ער, דאַכט זיך, גאָר אַף מיר!).
ער כליפעט, וויינט... אוי, גארעלע דו נאר,
וואָס ווילסטו, קליינער אַקשן, ראַשע דו מערושע?!
עס פאַלן דען פון הימל קאַפעקעס אַף אַ בוקוואַר?
אַז דאָ, אין מאַרק —
אַזויפיל וויוועסקעס זיך אויסצולערנען רוסיש...
דאָ מעג מען, יינגעלע, דאָ טאָר מען,
נאָר דאָרט, אין יענעם שיינעם מויער — ניט פאַר דיר!
דאָרט גייט ארום אין גיקאַליעווער מונדיר,

מיט לאנגע וואַנצעס די „פּראָצענטגע נאַרמע“
און קוקט אָף דיר גאָלאַנזש־בייז
מיט כאַיש־גיריקער האַסמאַדע...

דער טאַטע דערנט מיך ראַסייעס אַדעפּבייס
דױט זײַן מעטאַדע:
אדעף — A.
בייס — B.
גימל — G.

אזוי, נאָך קינדהױט, האָב איך זיך פאַרקנאַסט
מיט דיר — מיין שלאַנקע האָרעפאַשניצע ראַסייע,
וואָס דוס'ט געהאַסט, האָב איך געהאַסט,
וואָס זיך געפרייט, אויך מיך פּלעגט פרייען.
און אומעטום, און אדע יאָרן,
עס האַלט מיך פאַר די הענט דער מאַדזיקער צוויילינג:
מיין טאַטנס אדעף — A,
מיין ערשטע זיד, מיין ערשטער פריילינג,
וואָס קלאַפט און קלאַפט
אין פענצטערס פון מיין זיקאַרן...

II

...ער פּלעגט מיך נעמען אָף די קני
און טײַטלען מיטן פינגער אין אַ בוך...
(דעם טאַטנס פינגער!
דער נאָגל — שוואַרץ, האַרט ווי אַ שטיין.)
און, ווי אַ יאָדער, אויסקאַדעפּען פון די אויסיעס,
ווי ער פּלעגט זאָגן מיר: „דעם מײַן“...
...א שיינער גאַרטן, קינד מײַנס, איז געווען די וועלט,
אַן קייסאַרים־מעשוואַגאַים.

מיניסטאָרן גאַרגלשניידער,
 בלויז איינער האָט געלעבט דאָרט: אַדאַם.
 קיין פּויגל-מילך ט'אים ניט געפעלט,
 די זון אליין האָט זיך פאר אים געבוקט,
 דער וואסערפאל פלעגט בלייבן שטיין פאר אים,
 דער לייב פלעגט כאלעשן,
 פונווײַטן הערנדיק זײַן שטים...
 איז, דאכט זיך, גוט,
 איז, דאכט זיך, זווייל,
 איז לעב זיך, מענטש, אין נאכעס און אין פרייד,
 האָט, נעבעך, אים דאָס קעפעלע פארדרייט...

III

א גריווניע... א זילבערנע גריווניע...
 א, פארגליווערטע טרער פון מיין מוטער,
 עס פעלט איר א גריווניע אף פוטער —
 די בולקע זאָל שמעקן פון אויוון,
 איז ווייניק די מעל און די הייוון,
 וווּ נעמט מען צען קאָפקעס — א גריווניע —
 אוי, ניין, ביט אף געזענע גריוון.
 און ער — דער מעפארנעס, דער אכזער,
 ער קוקט, ווי א טיגער, פון טאלעס
 אף איר, וואָס זי גיט אים —
 צעלאַכעס! צעלאַכעס! צעלאַכעס! —
 אלע יאָר א מאטאַנע: א מיידל, א קאלע.
 היינט ווי קלייבט מען אָנעט דעם נאדן
 פאר זיי, פאר די זעקס, פאר די „מאדן“,
 וואָס כראָפען געשמאק אין די בעטן
 פארפרי, ווען די מאמע נעמט בעטן
 א גריווניע... א זילבערנע גריווניע,

אוי, ניין, ניט אף גענדוענע גריוון.
און אזוי —

אלע טאָגו אלע טאָג! אלע טאָג! —
הייבט זיך אָן א געשפרעך,
און דערנאָך א געווייז,
און דערנאָך א יעדלע,
א דונער-געקנאל, א געפעכט! —
און ס'פלאצן אינדופטן, ווי באַמבעס,
די מינסקער, די ווילנער, באַברויסקער,
די פינצטערע יידישע קלאַעס...

וויינט אויס, אז פון דעמלט, פון דעמלט,
אין הארצן אריין איז ניט יענע — די גרויע, די אלטע...
וואָס פֿיגט אף דער ערד באַ א פֿיכטל,
א שטומע, א קאלטע,
נאָר זי —

פון דער וואנט, פון באגעטעוון רעמל —
א יונגע, א שיינע... מיין איינציקע-איינע? —
אריין אין מיין הארצן פון דעמלט,
אַ, ניין! ניט דעם טאטנס: „ניט עגבער מיר, פֿיליס...“
נאָר יענע —

די בלום, וואָס באהאלט זיך פון מענטשן אין וואסער, —
מיין מוטער! —
מיין שטיצע, מיין איינזאמע פֿיליע...
א כאַפּעם פון קינדערשע יאָרן:
א הימל מיט שטערן! א מאבל פון שטערן!
און איטעכער שטערן — א זילבערנע גריוויע:
מיין מוטערס פארגליווערטע טרערן...

ווי איז דער שניי דער פאראיאַריקער...

געוויימעט דעם אַנדענק
פון דער ייִדישער זינגערן
ראָזע פּלאַטקין.

I

ווי איז דער שניי, דער שניי דער פאראיאַריקער?
דו זאָגסט: פארגעס! פארשוונדן לאנג!
ניין! ניין! איך זע: ער פאלט א ווארעמער, א קלאַרינקער,
און ער צעגייט אין הארץ, ווי דיין געזאנג.
דו זאָגסט, גענוג! שוין צייט פארגעסן אים,
ס'איז פרייַלינג שוין, די ערד — זי בלייבט.
און איך, דער באר, גיי אום אף דיַנע געסעלעך
און זינג באַך אלץ די אלטע ליד:
אווי איז ער, אווי,
דער שטייער, קלאַרינקער,
דער שניי דער פאראיאַריקער?!

II

דער אָנהייב איז געווען — געדענקסט? —
סאָף ווינטער אין אן אַדריגע,
איך האָב געפלאטערט ארום דיר,
מיין הייס-געליבטע אַדערקע.

דו ביסט קיין פויגל ביט געווען,
א שיינע מויד, א באגרעסן,
און דיינע לייפן — זיס געווען,
ווי פולע רייפע אגרעסן.

און איך בין יונג, און דו ביסט יונג,
מיר לאכן און מיר קושן זיך,
די פייגל קוקן פון דער הויך
און נעמען אויכעט בושעווען...

זיי פלאטערן דערשראקענע
סאף ווינטער אין אן אדליגע,
זיי האבן אף דער גאס דערזען:
אן אדלער מיט אן אדלערקע.

III

פרעג איך ראכל-לייעס טאטע, פרעג איך:
זאגט מיר, שווער, פונדאנען קומען
אין די העקן אין די וויילדע,
בא די סאזשקעס און בלאטעס,
יידן בערהדיקע אין שטיוול,

מוידן ווי געשמאקע פלוימען?
לאכט אוראם דער קאוואל, לאכט ער:
נו, וואס זאגסטו, כייע-סטעשע,
אף דער שילדע פונעם איידעם?
פאפט שוין, — שרייט די אלטע, — ניט דערמאנען
צו דער נאכט-צו, איר זייט ביידע גוטע שיידים...

טראכט אוראם א וויילדע, טראכט ער
און ער זאגט אזוי צו זאגן:
ס'איז א מייסע פון בעריישיס —

ווען דער אייבערשטער באשאפן
 האָט שוין אלעס מיטאנאנדער,
 זעט ער, אז א מיניען י'דן,
 אוי, קאפצאַנים, בניי קאפצאַנים,
 מיט די בעבעכעס און וואנצן
 האָבן זיך נישט ווו אהינטאָן,
 האָט ער אף א לופטבאלאָן, מיסטאמע,
 זיי אהער אראָפגעלאָזן:
 לעבט איך, י'דן, אָן כאראַטע,
 ס'איז א מאזדיקע בלאַטע.

IV

דיניע בלאַנדע האָר, מארוסיע,
 ווי דיין נאָמען — ריין און רוסיש.
 אוי, אַקסאנע, נאָמען דיניער —
 שווארצער וויינטרויב פון אוקריינע...
 ווי זשע רופט מען מיין געטרנייע?
 ניין, ניט ראָזע איז דיין נאָמען.
 „ראַכל-דייע! ראַכל-דייע!“ —
 קלינגט נאָך אַרץ אין מיין נעשאַמע.
 און איך זע דיין קליינע כאַטע,
 זינגט א זעמערל דיין טאטע.
 ערעוו שאבעס. שמעקט מיט כאַטע.
 אף א לייטערל צום הימל
 זינגט מיין ליובעניו, מיין קאלע.
 ווו איז ראַכל-דייע?
 וועלכע ראַכל-דייע?
 איטקע-רייזעס אייניקל,
 כײַע-סטעשעס טאַכטער,
 זאָלמען-בערס פרימעניצע —

מיין לידער-קוואל, מיין קרעניצע...
ווי איז ראַכל-לייע?
ענטפערט מיר א פייגעלע,
ענטפערט מיר א שפערל:
בא דעם בלויזן פויגל לעבט זי,
אין א נעסט פון שווארצן פערל...

V

א ווארע מאכט, א ווארע מאכט דעם רייטוואַגן פון הימל!
בא דעם שטאַטישן טעאטער א געזעמל, א געווימל...
אף דער קעלניע זיצט א מאלעך מיט א נאָז א רויטער,
זשלאַקעט בראנפן פון א פלעשל, ווי דער גאזען בויטער.
און עס איילן פון דעם וואַגן געטאַ-פאסאזשירן,
וועט מען זיי אין זאל ניט לאָזן — ברעכן זיי די טירן.
ס'איז דאָך היינט א גרויסע סימכע, ס'איז דאָך לאיעהודים,
היינט וועט ראַכל-לייע זינגען, שפילן אף איר דודהע.
א ווארע מאכט! א ווארע מאכט! אַט גייען פון דעם וואַגן
כניע-סטעשע מיט אווראַמען ביידע אויסגעצוואַנגן.
טאטע-מאמע שיינען ביידע, טאטע-מאמע קוועלן,
נא, פון שטערנדלעך, מיין טאַכטער, דיר א קראנץ קארעלן.
אַט די שטערנדלעך — קארעלן האָבן מיר געקליבן
אין די ווייטע, הייליקע, אין די הימלען זיבן...
אפן גאס איז אַבער זאַלקע... טו אַן די פאטשייע,
קאַנסט נאָך, גאַט זאָך דיך באהיטן, צוקילן די קייע.

ס'איז דאָך היינט א גרויסע סימכע, פאָשעט א גאנדידן!
שאל עס עפנט זיך דער פאָרהאנג. שאו גענוג צו ריידן.

זאָגט א זאָקן צו א זאָקן, צו א פרומען אכזער:
זאָג, איד בין אין אוילעם-האבע צי אין אוילעם-האזע?

...גייט דער אוילעם פון טעאטער, גייט ארויס פאוואָליע,
און פון קעלניע שרייט דער מאלעך: טוט זיך א שאוואָליע!

זע, מע גייט גאָר ניט ווי מייסים, פונקט ווי ריסטאָקראטן,
זע נאָר, ווי ער בלאָזט זיך, זע נאָר, ראַכל-לייעס טאטע.

אוי, די סוסים ווילן קליען, טופען אופגערעגטע,
זעט! די סטאנציע אפן הימל צינדט די שטערן-לעקטרע...

„גיכער, מייסים!“ — שרייט דער מאלעך — און א צי די שלייעס...
„מאלעך! אוי, ווו זיינען מיינע יידן!“ — יאמערט ראַכל-לייע.

VI

עס גייען נאָך דיין אָרן:
דאָס שטיבעלע, ווו ביסט געבאָרן,
די הויכע זונרויזן
מיט שווארצע קערעלעך געלאָדן,
דאָס טייכעלע,
ווו דו האָסט זיך געבאָדן,
די קוסטעס-קליינזארג טראָגן דיר
טריסקאווקעלעך א טעלער,
און ס'גייט אן עלנטע, פאמעלעך
דער באַבעס ציגעלע,
זי לעקט דיין האנט:
טרינק פרישע מילך א קריגעלע.
שטיי און, ראַכל-לייע!

סיוועט זיין גענוג צו דיגן,
מיר וועלן ביידע גיין צוריק אין שטאָט
און זינגען אדעמען דיין ניגן:
דער ליבער זומער קוועלט!
ווי גוט צו לעבן אף דער וועלט!

VII

ווי שטיף דאָ אית, ווי שטיף...
און, דאכט זיך, עמעץ קוקט אף מיר
פון הינטער א מאצייווע
און הערט זיך איין, וואָס רייד איך דאָ
אף מאמע-פאָטן מיט די קוויטן אף דיין קייווער.
און בלעטלעך סוידען זיך אף צווייגן;
שווייגן דארף מען, שווייגן...
א קינד צו לערנען ריידן דארף מען אַנדערהאלבן יאָר,
און שווייגן — לערן זיך ביז גרויע האָר.

1957—1956

האַט לײב די פּאַעטן...

I

האַט לײב די פּאַעטן! האַט לײב די פּאַעטן!
מע האַרף זײ גאַנץ אָפּט ווי די קעצעלעך גלעטן.
דאָס ווײסן די פּרויען — אַ טײערע פּרויען! —
פון ברידער פּאַעטן.

האַט לײב די פּאַעטן! האַט לײב די פּאַעטן!
די מײסטער, וואָס שאפן ראַמאנען, עלעגיעס.
איך בעט ניט זיי געבן דערפאר פּרווײקעגײעס
און מאכן פאר מיטגלידער פון רעדקאָלעגײעס....
איך בעט ניט פארפאסן פאר זיי נאָר געזעצן,
איר מעגט זיי ניט לײבן, איך בעט זיי נאָר שעצן —
ניין, נאָר ניט דערפאר, וואָס אָפּט איז זיי שווערלעך,
נאָר ווײל זײער פאך — יאָ, יאָ — טײט געפערלעך.
ווייל דעמלט, גראַד דעמלט, ווען פּרוכט זײער צײטיקט,
טרעפט: בדייכע און הארע זיי שטארבן פּריצײטיק.
טאָ לײבט זיי באצײטנס, מאכט גרינג זײער ווײטעק,
און דאן, ווען זיי לעבן, באשיט זיי מיט קוויטן —
ניט דאן, ווען זיי ליגן שוין אײנזאַמע, טײטע.
ווייל ווערסטו אַ זאַקן, איז ווידער אַ קלאַע:

ווערסט זעלטן א קאסיק, נאָר אַפּטער א קלאָון.
יא, טאקע דערפאר ביז טויט וועט איד בעטן:
האַט לייב די פאַעטן! האַט לייב די פאַעטן!

II

איד וואָרף זיך אַרײַן אין מיין ליד,
ווי א שווימער אין יאם,
און כ'הער, ווי די כוואליע, וואָס פליט,
קלאפט אויס אף די פעלדזן א יאמב.

איד קוק, ווי זי טוט זיך א וואָרף
אזוי בייגעוואדיק-שלאַנק,
אז, דוכט זיך, דער דויפעק פון וואָרט
ווערט שטיף פון איר אומרו און צאנקט.

נאָר אַט טוט מיין שורע א פלי
אזוי פריי און געראם,
ווייל כ'וואָרף זיך אַרײַן אין מיין ליד,
ווי א שווימער אין יאם.

III

א גוטע ליד איז ווי א שטוב,
אזוי ס'איז דאָ א דאך און א פונדאמענט,
אזוי ס'איז דאָ א פענצטערל, וואָס ווײַזט
העט-ווײַזט א שטייך א ברייט-געראמען.

א גוטע ליד איז ווי א שטוב,
אזוי עס ווילט זיך לאנג פארברענגען,
און ווען דו גייסט פון איר ארויס,
דו וועסט די שטוב נאָך לאנג געדענקען.

א גומע ליד איז ווי א שטוב
דארט ערגעץ צווישן בערג פארשנייטע,
וועהן א פינערל דיך ציט,
וואָס וועט דיך לאנג אין וועג באגלייטן.

IV

די קורצע ליד!
די קורצע ליד!
וואָס פינקלט, ווי א פיצל דימענט,
זאל לעבן איר געוואגטער פלי —
פון שיינער מוטער־ערד דער הימן.

די קורצע ליד!
די קורצע ליד!
ווי יעדער זילב איז פול מיט גוורע,
ווי יעדעס וואָרט, ווי גליד צו גליד,
ווי צאָן צו צאָן — א פעסטע שורע.

די קורצע ליד... ווי ווייט אין יאם
א דרייסטער זעגל אין געראנגל.
אָ, לידער מיינע — זיסער סאם
פון וואכע געכט די פלינגעך־לאנגע.

מיט וואָסער פרייד מיין האנט צעברעכט
דעם צאם, וואָס שטעלט זיך מיר אנטקעגן,
קעדיי זיך ווארפן אין געפעכט,
ווי ווייט אין יאם דער דרייסטער זעגל.

V

פאָרויכטיק זיין מיטן וואָרט —
הייסט פאָרויכטיק זיין מיטן הארצן.

אָפֿט קומט עס מיט זיבֿבער פֿון האָר —
דאָס רינֿפע וואָרט, דאָס געגאָרטע.

פֿאַרויכטיק זיין מיטן וואָרט —
הייסט האָבן אַ ריינעם געוויסן,
אים אַנטאָן מיט היינטיקער וואָר,
אז שפעטער זאָל דיך גיט פֿאָהדריסן.

פֿאַרויכטיק זיין מיטן וואָרט —
הייסט פֿערנען זיך לייֿדן, זיין מוטיק! —
און שטענדיק געדענקען דאָס אָרט,
ווי דו און דיין פֿאַלק האָט געבלוטיקט.

און פֿונקט — ווי עס פֿרוווט אַף די ציין
דער פֿויער די קערנדיקען האַרטע —
גיט אייֿל זיך! וואָר פֿרוווט אויס אַליין
דיין וואָרט אַפֿן שאַרפֿשטיין פֿון האַרצן —

צי פֿעבעדיק קלינגט עס, צי קלאָר,
צי זיין וועט עס נאָענט און טייער,
ווייל פֿאַרויכטיק זיין מיטן וואָרט
הייסט קענען זיך שפּילן מיט פייער.

1962—1959

מיר האָט פארשמעקט די פאַזעמקע פון וואלד,
דאָס ווייניק־ווייער וויימפערע פון קוסטעס,
מיר האָט פארשמעקט פון יונגע בורעקלעך
דער מאמעס קאלטער ראָסל,
דער האַניק־דיקער דופט פון זיבער־בליענדיקער גריקע,
דאָס ווארעם־כײַסדיקע רעגנרע אין פעלד...
כ׳האַב זיך פארבענקט נאָך יענעם אינדערפרי,
ווען ס׳הערט זיך ערגעץ ווייט פון וואלד די בעלארוסער קוקו.
און דאָ ואיז פיר און צוואנציק שאַ אַ היץ,
דער הימל — אַ פארגליווערט שטיק קרישטאַל,
און יאם,
און יאם.

און ווידער יאם...
און וויינטרויבן, וואָס קריכן שוין פון האלדוו,
אַ שטעכיק־דרעםדיקער פניף פון די ציקאדעס,
און מאַרעשכוי־עדיקע דראַנגען — קיפאריסן...
און ס׳טרעפט איגמיטן נאכט, איך כאפ זיך און,
און — ערן־וואָרט, מיר דאכט,
איך זע פאר זיך אַ בינע:

די ווייטע שיף אין יאם — זוי אָנגעמאַרט,
און אלץ ארום — די הויכע בערג און די צוואַנע,
די פעלדזין שטום-פארפּאַרענע —
א טויטע בוטאפּאַריע...

II

קדיינינק פישעלע...
ווי פּיינק עס טוט א נישטער מיטן מיזכּל,
א כאפּ א ווערעמל — דאָס בעסטע מיזכּל.
זאַרגלאָז פישעלע... לעבט, וווּ ס'פּאַסט דעם,
און עס נעכטיקט ערגעץ אָן א פּאַספּאַרט...
איז, א פישעלע, א קומדעסל, א מיידעם?
נאָר דער שווערער סאָף וועט אויך דעם שטיפערל ניט מיידן...
ווייל אויך דאָ אפּילע, טיף אונטערן וואסער,
זינגען דאָ קייסאַרים און אוילעם-גוילעם — פישעלעך מיזיאסן.
ווייל דאָס פישלע לעבן, זוכט עס גוטע וועגן,
קומט עס נענטער צו מענטשן, צו די ברעגן.
און עס שפּילט זיך, און פאַרגעסט אין אלע אנגסטן,
ווייל אדערצו קומען ניט די פיש — די גאַנגסטער.
נאָר עס ווייסט ניט, נעבעך, אז עס מאכט א טאָעס:
מיט א בערדל, אין שפּאַקולן, ווארט אף דעם דער מאַכאַמאָועס —
און ער האלט אין האנט, ניין, ניט קיין קאָסע! —
נאָר א ווענטקע, גראָד א פּראָסטע.
היט זיך, פישעלע, מיין נארעלע, מיין ברעקל,
זעסט דאָס מיזכּל, ניט דאָס העקל!

III

ווער ביסטו, קינד מינס, וואג מיר, ווער?
פון וועלכן קאנט קומסט דו אהער?

די אויגן — שווארץ. ווי פעך — די האַר.
ווי גלייך פון שיר-האשירים גאַר.

ווייל אין מיין היים, בא מיר אין מינסק,
אין געטאָ אויסגעקוילעט אַט דער מיין...

וויינט אויס, פון גרוזיע-לאַנד דאָס קינד,
די יונגע רייצנדיקע אינד.

דער שווארצער וויינטרויב פון איר אויג,
פון שלאַנקן גוף דער קער, דער בויג...

זי קוקט אף מיר, און איך אף איר,
ווי גלייך מע פרעגט: ניט קרויווים זיינען מיר?

און ביידע גלייך דערזען, דערפילט,
וואָס איז פון אַלעמען פארהילט —

דעם עוון-טאָוו, די ווונדערלעכע זאך,
וואָס לעבט און עטעמט אָן א שפראך.

און צינדט זיך אָן אמאָל אין בליק,
ווי דעמלט נאָך, ווי פאר צוויי טויזנט יאָר צוריק.

זי עפשער אין דעם קאַל — אַ פעדעמל פון צאר,
וואָס האָט צוהילף גערופן דאָרט, אין באבי-יאר...

זי קוקט אף מיר, און איך אף איר,
ווי גלייך מע פרעגט: ניט קרויווים זיינען מיר?

און טוט א שפרונג אין יאם. ווי לייכט! ווי גוט!
און ס'ענטפערט איר דער יאם מיט א סאליוט.

IV

ניין, ניט דאָס פּיִיקלֶ און די פּויק,
די פּיס! ניין, ניט קיין פּיס, נאָר ווינטן!
די מענער טאַנצן. הייסער שרויט!
ווי גלייך עס פּליסט אין זיי דאָס בלוט פון אינדן...

ניין, ניט פון יונגפּרויען דער טאַנץ.
די הענט! ניין, ניט קיין הענט, נאָר שוואַנען!
און ניט פון בליק דער רייצנדיקער גלאַנץ,
וואָס קאָן אַ זאַקן אויך פאַרסאַמען.

און ניט די פּאַסטעכער פון די קאַווקאַזער בערג
אין ווייסן וואָל — דער דוירעסדיקער אַנצוג, —
וואָס זיצן ווי מעווינים שטרענג
און קוקן, דרייענדיק די וואַנצן.

ניין, ניט דער טאַנץ און דער געזאַנג
האַט דאָן צעטרײסלט מיך אינגאַנצן,
ניט דער פאַרדראָס, וואָס איך האָב לאַנג
שוין ניט געזען, און מינע קרויווים זאַלן טאַנצן.

ערשט דעמלט האָט אַ פּלאַם געטאָן אין מויל
די היץ פון פּרייד און אויך פון קינע,
ווען ס'איז אַרויסגעפּלויגן, ווי אַ קויל,
דער יוירעש פון זיין פּאַק און זיין מעדינע —

אַ יונגעלעך! ניט מער פון אַ יאָר נאכט,
ניין, ניט קיין יונגעלעך — אַ פּייער!
דער יאם, די בערג, די שטערנדיקע נאכט —
אַלץ, אַלץ, איז מיר געוואָרן טייער.

ער טאנצט.

ער פליט.

ווי גרינג!

פארשייט!

און ווארפט אין לופט זיין ווייסע שמויסענע פאפאכע,
פון הויכן בארגשפיץ די לעוואָנע, פון דער ווייט,
פונקט ווי א מאמע קוקט אף אים מיט טאכעס.

ער טאנצט.

פון אונטער זינע פיס

די שטערן, דאכט זיך, ציגנדן זיך און פליען...

און דער האמוין — ניין, ניין — א פאָלק!

א פאָלק באגריסט זיין קינד,

זיין פרייד,

זיין שטורעמדיקע בלונג...

V

גאַר נייט פאַשעט זיין א פאסטעד, גאַר נייט פאַשעט,
מע דארף וויסן, ווי די שעפעלעך צו פאשען.

פריער האָזן זיי די יונגינקע, די שוואכע
צופן פונעם גראָז דעם אויבער-טייל דעם ווייכן.

און די עלטערע, די שטייפערע, געניטע —
איבערלאָזן פון די גרעזעלעך דעם מיטן.

דעמלט ערשט פאר די געזונטע, פאר דעם מערצאָל,
איבערלאָזן דעם הארט-זיסן וואַרצל.

יא, קעדיי צו וויסן, ווי באגיין וויך מיט דער פלוימע,
דארף דער פאסטער, ווי דער דייכטער, קיין דיפלאמען.

דארף א באַחד'א גרויע פון דערפארונג,
שארפע אויגן קעגן וועלפישע געפארן.

גרייך דערשפירן מיט דער נאָז — באציטנס! —
דעם געווייטער, וואָס אף בארג־שפיץ צייטיקט.

זיין א קיניג מיט א שטעקן און א טאַרבע,
גוט געדענקען, וואָס מע טאַר און וואָס מע טאַר ניט.

ביט פארלאָזן זיך אף הינט — די אונטערלעקער, דינער,
וועלכע האָבן נאָר דעם פעטן ביין אין זינען.

ליב האָבן די שעפעדעך, וואָס ודאכט זיך, שטאמלען,
אז פון פאסטעכער נעוויים שטאמען.

1962—1959

„בעלאַרוסקי וואַקזאל“

פאר אייך —

קאָן זײַן אזוי ווי ס'איז —

דער אייביקער גערויש פון צוגן,

פאר מיר —

א צויבער־קעסטעלע, אווועק עס שפילט

דער אומרוקער ניגן פון מיין יוגנט.

און וויפל מאָל איך זאָל ניט גיין פארביי —

מיך טוט א צופ, א ריס אין הארצן,

און ס'קלינגט מיר מיילד מיין שוועסטערס „סניי“,

מיין מינסקער „פערטשיק־אכטשיק“.

פאר אייך

קאָן זײַן א זומער־טור, א רייס,

פאר מיר —

פון בלוט א הייסער רעלס,

וואָס ציט זיך דורך מילכאָמע־פעדער וויסטע

ביז יענער גרוב, ווו ס'ליגט מיין קינד —

דערמאָרדעט פון פאשיסטן.

זײַן וועזענליכ־פעלצל אף א באַרג

פון שיכלעך פלאטערט מיט די פוסטע ארבל,

און איבער רעלסן שרייבט דער ווינט:
ניט קוק! מע קאן, כאַלילע, שטארבן!

די רעלסן ציען זיך פון הארץ
העט־ווייט אהין ביז מיין נעמיגע,
וון ס'האַט געבושעוועט ניט לאנג
דער קאלטער מעסער פון האריגע.

קאן זיין, דערפאר איך בלייב דאָ שטיין...

פאר אייך —

דער רויש פון יאָגנדיקע באַנען,

פאר מיר —

א צויבער־קעסטעלע

פון פרי פארשניטענע פאַעמעס און ראָמאָנען.

1960

זעקס מיליאָן

איך בין ביין — אינער ביין, איך בין גליד — אינער גליד,
היי, שטייט און פון די גריבער, עס רופט איך מיין ליד,
און זי פלאטערט, און שוועבט,
און זי עטעמט, און לעבט —
ווייל מיין נאָמען איז:

איזערנער מענטש!

איך בין פרייד — אינער פרייד, איך בין ליד — אינער ליד,
און זי וואקסט, און זי בלייבט, ווי אין פריילינג דער צווייט,
און זי פלאטערט, און שוועבט,
און זי עטעמט, און לעבט —
ווייל מיין נאָמען איז:

איזערנער מענטש!

איך בין ווונד — אינער ווונד, ניין, ניט איינס, זעקס מיליאָן!
היי, טאליאָנים, געדענקט! אָט די ווונד רירט ניט אָן,
ווייל זי גלייט, ווייל זי ברייט,
און זי קלאפט אין מיין ליד —
ווייל מיין נאָמען איז:

איזערנער מענטש!

קיכעלעך און זעמעלעך

וין איז מאַסקווע אַוונט-ציַיט,
ווען עס פאלט אַ שנייעלע,
גיי איך אָף דער גאַרקיי-גאַס
מיט דער יוגנט פרייען זיך.

אין אַ קלייט האָב איך דערזען
קיכעלעך מיט זעמעלעך,
בין איך אָף דער גאַס אַרויס
מיט אַ ליד — אַ זעמעלעך:

שטייט!

שטייט!

שטייט!

ניט איילט אזוי, ניט לויפט,
גייט אריין אהער אין קלייט,
קויפט פאר אלע קינדער, קויפט
קיכעלעך מיט זעמעלעך,
קיכעלעך מיט זעמעלעך.

שטעלט מיך אָפּ אַ ינגעלע,
פרעגט מיך עטוואַס זעמעלעך:
טשטאַ טאַקאַיע קיכעלעך?
טשטאַ טאַקאַיע זעמעלעך?

קוק איך אף דעם יינגעלע,
גלעט זיין פוטער-היטעלע,
און עס ווערט מיר טרויעריק,
נאָר איך זינג מיין לידעלע:

שטייט!

שטייט!

שטייט!

ניט איילט אזוי, ניט לויפט,
גייט אריין אהער אין קלייט,
קויפט פאר אלע קינדער, קויפט
קיכעלעך מיט זעמעלעך,
קיכעלעך מיט זעמעלעך.

זינג איך, און מיר דאכט, איך הער,
ווי עס בעט מיין יינגעלע:
טאטע, קויף א קיכעלע,
טאטע, קויף א זעמעלע.

ווי ביסטו, מיין יינגעלע?
ווי ביסטו, מיין טייערער?
דאכט זיך, אז דו שרייסט צו מיר
פון די געטאַפֿיערן:

שטייט!

שטייט!

שטייט!

ניט איילט אזוי, ניט לויפט,
גייט אריין אהער אין קלייט,
קויפט פאר אלע קינדער, קויפט
קיכעלעך מיט זעמעלעך,
קיכעלעך מיט זעמעלעך.

שיין איזו מאַסקווע אַוונט-ציַיט,
ווען עס פאלט א שנייעלע,
גיי איך אף דער גאַרקיי-גאס
מיט דער יוגנט פרייען זיך.

זע איך קינדער, גיב איך זיי
קיכעלעך מיט זעמעלעך,
און מיר דאכט, די גאנצע וועלט
זינגט מיין ליד — מיין זעמערל:

שטייט!

שטייט!

שטייט!

ניט אינדט אזוי, ניט לויפט,
גייט אריין אהער אין קרייט,
קויפט פאר אדע קינדער, קויפט
קיכעלעך מיט זעמעלעך,
קיכעלעך מיט זעמעלעך.

1960

• • •
בין ניט מעקאנע קינעם, קינעם,
איך דאנק דיר גאט, איך לעב!
ווי גוט, וואָס מיין געוויסן איז א ריינער —
זאָל זיין פאר פרייז פון שווערע קלעפ.

אוי, ניט דערציילט מיר מיסעלעך פון העלדן,
מיט קלוגע דיגנס דורכגעוועבט,
ווייל אויסגיין זאָל צו פוסטע וועלדער, וויסטע פעלדער,
וואָס איך האָב אָנגעזען זיך, דורכגעלעבט.

מיר דאכט זיך אָפט פון יענע ליידין,
דאָרט אין די שעסער באַ שעקספיר,
ווייל, ווי מיין פען הייבט אָן צו ריידן —
גלייך טוט אַ פלאקער דאָס פאפיר.

1960

ן יין, ניין, סאיז ניט מיין ווידוי,
 ניט איך דארף שלאגן זיך אלכעט —
 נאָר אדץ איז מיר געגאנגען קידער-ווידער,
 און ווען דו כאפסט זיך, איז שוין שפעט.
 יא! אף דער עלטער ווערט מען קדיגער,
 און דיך פארדריסט, וואָס דו'סט געלויבט,
 כ'האָב אויך, ווי איר, געזאָגט אמאָל אַ זיגן,
 נאָר אויב געזאָגט, — אין אים געגלויבט.
 נאָר הערט! די ערד, זי שרייט, זי כאַרכט,
 ס'קומט אָן פאר פעלקער א געפאר,
 ניט ווען דער נאר וויל זיין אַ כאַכעם,
 נאָר ווען דער כאַכעם ווערט א נאר.

1960

דעם שאַכנס מיידעלעך

ו מיר אין צימער איז אריין די פּיאָנערקע לענע,
א זחניק-ברוינע, ווי דער לייזונגט באַ גאַגענען,
און קוקט מיט נייגער קינדערשן (ווי די לעוואַנע דורכן שויב...)
אף מינע אויסיעלעך, צעוואַרפענע ווי שרויט.
עס איז מיין פען געפּלויגן אימפעט-האַסטיק,
באַפּרייט די ווערטער פון געהיימע פּאַסטקעס,
זיי אויסגעשטעלט אף דעם פּאַפּיר אף ווייס געראַמען,
און אַפּגעשפיגלט פון מיין ליד די קאַרדיאַגראַמע...
עס קוקט דאָס קינד אף מינע אויסיעלעך, צעשאַטענע געדיכט,
נאָר אַט אַ וואַקאַנד פּאַרכמורעט איר געזיכט:
איך שרייב דאָך ניט, ווי זי, פון ליינס אף רעכטס,
איך שרייב פּאַרקערט: אף יידיש.
זי קוקט עטוואַס דערשראָקן און פּאַרכידעשט:
ניט אנדערש, כּיבין אַ ביסל כּאַסער-דייע.
דאָס הענטל האַלט איך פּונקט, ווי זי, אין רעכטער האַנט,
נאָר דאָרט, אווון איך שטעל אַ "יהד" — אַ פינטל,
אַ נייע שורע הייבט זיך אָן באַ איר אינעם דיקטאַנט.
נאָר האַסטיק פּלייט מיין פען. עס קוקט דאָס קינד,
ווי ס'פּלען מאַדנע אויסיעלעך פון בלויען טינט...
נו, גיי דערקלער איר, גיי דערקלער,
אַז וואָס איז שוין באַ מיר פון לאַנג פּאַרקערט.

אָנהייב

אַךְ בידיע יונג, דאָס טונקל צימער
פאַר זיי איז אַ גאַנצדין־ווינקל,
דער קוש — אַ העמעלע מיט צימערנינג,
און די פּעוואַנע שעלמיש ווינקט זיי.

ווי אַדאַם־כאַווע פּיגן זיי
שוין מידע, ניט דערשלאָפענע,
זיי זינגט אַ פּייד די פּיגנערן —
די זיסע האַפענונג.

ניט ווייט, אין גאַרטן שטאַטישן,
עס זיצט און וויינט די הייליקע,
די איינזאַמע, אַלטמאַדישע,
די אייפּערווכט די אייביקע...

איין מאַסקווער פארק „סאַקאַלניקי“

|| ען איר וואָסט היינט מיט מיר געווען
איין מאַסקווער פארק „סאַקאַלניקי“,
ווען איר וואָסט היינט געווען דאָס איין
באדעקט פונקט ווי מיט שטאַל-ניקל,
ווי גאסטפריינטלעך דער כוידעש מארט צעטיילט
די ערעווי-פריינדליקע בוטלעך קאַקטייל
פון ערשטער זון און לעצטן שניי —
אוי, ווונדערלעך געשמאק,
ווי האפט פון דימענע מיט טיי...

ווען איר וואָסט היינט געווען מיט מיר
איין מאַסקווער פארק „סאַקאַלניקי“,
ווען איר וואָסט היינט אדלין געווען,
ווי ס'פאלן שגייעלעך, ניין, ניט קיין ווייסע,
ערן וואָרט: זונגאָלדיקע!
איך האָב פון ווי פארשריבן דעם געבעט:
ניט טרעט אף אונדז, ניט טרעט...
מיר פאלן שטייל, ניט איינליבדיק,
און לאָזט אונדז שטארבן פרייוויליק,
מיר וועלן קיינעם גאַרניט טאָן,
ניט רירט אונדז אָן...
ניט רירט אונדז אָן...

1963

אלטמאָדישער פייזאזש

אָף אַ שטערנדיקן קישעלע
לייגט זיך שלאָפן די לעוואָנע.
שטייען בימער ווי פארקישעפטע
אָף די אופגעשיינטע לאַנקעס.
און, ווי זיי, די בערג באַנאכטיקע,
שווייגן אוראלטע אלטמאָדישע,
און די לופט — אַ כּיעס־זאפטיקע,
פונקט ווי קאלטע מילך פון האַרדישעק.
צווישן קוסטעס לעם דער אָזערע
שפּרינגט דאָס פייגעלע דאָס נאַבעלע,
שיט אָף ראַכוועסן טוי־גראַזיקע
לעצטע פּער־טרייַל פון שוואַבעלע.
און דאָס ווינט־דאָס לייכטפּיסיקע
וויגט די שטיבלעך אינגעשלאָפענע,
פון אַ קוואַל אַ מורמל־פּליסיקן
טרינקט די ליד מינע פינפט־ראַפיקע.
שלאָפט לעוואָנע אָף איר קישעלע,
לעצטער שטערן אויסגעלאָשן זיך.
אין טאבון האָט אַ פארקישעפטער
הייס צעהירוועט זיך אַ לאַשעקלע.

1964

גוטע בסורעס

איך וויל אייך אַנטאָגן אַ בסורע, מיניע פּרייַמנט:
די יונגע מאַלקע פּרייַנג וּשטייט שוין הינטער שטאַט
און וואַרט, מע זאָג איר עפענען די טויערן...
און דאָרטן ווײַט, העט-ווײַט,
אהינטער פּויגל-רוישנדיקן כאַיל
(אוווּ עס ציען זיך די דאָרעמדיקע רייען)
עס גריסן אומדו אַט יענע... אַט די קלייניקע...
איך מײן די דיכטער,
וועלכע בעטן ניט קיין האַנאַראַר, — די סאָלאַווייען! —
וואָס גאַט אַליין האַט זיי באַפוילן די געליבטע צו דערפּרייען
און זײַן פאַר זיי אַ מאַוזדיקער שירעם...
האַט איר געהערט באַגינגען, ווי זיי זינגען שיר-האַשירים?
איך וויל אייך אַנטאָגן אַ בסורע, מיניע פּרייַמנט:
באַגינגען האָבן אַנגעקלאַפט צו מיר אין שוויב
דער מאַלקעס אויסשפּירער — די שטראַלן:
— שטיי און!
און היינט זאָלסטו ניט טרויערן,
דו האַסט אַ פּייד — דעם שליסל צו די טויערן.
שטיי און! די יונגע מאַלקע פּרייַנג וואַרט,
דו זאָלסט איר אויסזינגען דאָס הייליקסטע געבאַט
פון אלע דיניע הייליקע געבאַטן:
זאָל זײַן פאַר דיבע אָפּן אלע טויערן פון שטאַט
און נאָר דעם טויט
זאָל דער אַרייַנגאַנג בלייבן שטרענג פאַרבאַטן!

1958

א געזאנג צו דיר, עסטערל... |

I

N געזאנג צו דיר, עסטערל, א געזאנג!
א געזונט צו דיר, עסטערל, א געזונט!
און א דאנק דיר, עסטערל, א דאנק,
וואָס דו'סט צוגעלייגט דיין הארץ צו מיין ווונד —
מיין ליד זאל אופשטיין געזונט,
רויטבעקלדיק, פריש און יונג.
אפיך!

קום זיך קושן, מיין קינד,
ווייל ס'נעמט שוין ברענען מיין צונג,
פון גראם דער ביטערער סאם.
אוי, עסטערל, כ'האָב זיך פארשעמט,
ווייל ווכן פאר דיר א גראם
איז כידעל־האשעם!

II

שטיצער... שטיצער...
דערשרעקט ניט דאָס פאַרל, דערשרעקט ניט!
ס'פאלט א שניי אינעם פארק פון דער הויך.

שטילער ... שטילער ...
 זיי שווינגן, ניט וועקט זיי —
 די שנייעלעך קושן זיך אויך.
 קילע שנייעלעך ... ווארעמע דיפן...
 זעט, דעם שניי ניט צעמישט, ניט צעמאָרט,
 דויף, טייערע, דויף! דאָמיר שטיפן?
 זיך קינקלען אין שניי, ווי אמאָל.
 פאָרזיכטיק, וואָגסטו? כ'וועל קושן דיך!
 אכרייעס? אין פרייד און אין וויי!
 דאָמיר פאָלגן דעם שניי, וועלכער בושעוועט,
 און זיין ריין, ווי געוויסן פון שניי...

III

ניין, ניט מיט אויגן שעלמיש-שמיידיקע
 פון שיינע מיידלעך ווינט-אין-פעלדיקע,
 א פוס אף פיסעלע, א סיגארעט אין מויל.
 נאָר שטיי, פונקט ווי אמאָל, אמאָל
 דיין באַבעשי באם פֿיכטבענטשן,
 ניין, ניט דו האוונסט, נאָר טוסט קישעפן;
 דיין ברויט ווערט האַניק-לעקעכדיק,
 א גלאָז מיט וואסער — כ'עסדיקער וויין.

IV

שלאָפט, פארליבטע, שלאָפט...
 עס זינגען אַ ליד אייך די שטערן,
 און יענער זאָל ווערן באַשטראָפט,
 וואָס וויל אייער ליבע צעשטערן.

שלאַפּט, פארדיבטע, שלאַפּט,
מיט הייליקן פייער דערווארעמט,
נאַר ווייסט: אומגעריכט גאַר און אַפּט
ווערט ליבע געפרוווט דורך געפארן.

שלאַפּט, פארדיבטע, שלאַפּט,
שלאַפּט גליקלעך, ווי קינדער פארוויגטע,
ווער ס'שטערט אייך, זאַל ווערן באשטראַפּט
אין נאַמען פון אלע געליבטע.

V

מאַרגן ווערט גרעסער דער טאָג!
מאַרגן ווערט קלענער די נאכט!
לאַמיר אופשטיין, געליבטע, פארטאָג,
זען, ווי זון נעמט אריבער די מאכט, —
אָן בלוט, אָן רעזיכע, געשלעג,
נאַר שטיף, צווישן וואַלקנדישעך האפּט,
זון רייניקט אין הימל א וועג
און ברעכט מיט איר בלענדיקער קראפּט
פון שאַטנס אקשאַנים דעם צאם.
אזוי איז פון לאַנג שוין באשערט,
אז ווערן זאַל פריי און געראם
פאר מענטשן די מאמעניווערד.
געשען וועט עס מאַרגן פארטאָג,
ווען צו זון וועט אריבער די מאכט,
און גרעסער וועט ווערן דער טאָג,
און קלענער וועט ווערן די נאכט.

VI

דעמלט, עסטערל, דעמלט...
וואָס איז געוועזן דעמלט?
ס'איז דעמלט געוועזן אַ שייטער,
די וועלט האָט געשרייען פון שייטער.
אַ שלאַנקע בלאַנדהאַריקע בעסטיע,
די אַריער־ריינע, די „בעסטע“,
האַט טאַקעטע ייִדישע מיידלעך
מיט שטעקנס געטריבן צום שייטער.
נאָר עס האָט געדונערט מיין דייוויזיע
מיט סנאָריאָדן, ווי דעוויזן:
„שיין טאַכאס שייין! אין טאַכאס אין!
און ערגעץ, פאַרטויליעט אין וואַלקנס,
געקלאַנט האָט דער נאָווי יעשייע...
דעמלט, עסטערל, דעמלט,
מיר האָט זיך געכאַלעמט אַ כאַלעם,
ווי כּוֹע אין אַ כאַלעם אַ כאַלעם,
און דו, צי ניט דו — אַף דיר ענדלעך —
דו קומסט צו מיר, זאַגסט: ביסט ניט עָלנט!
ווייץ אַלץ, וואָס געווען איז מיר טייַער,
האַט דעמלט פאַרשונגען דאָס פייַער.

VII

כ'האַב מוירע, עסטערל, כ'האַב מוירע...
ניין, לאַמיר זיך מאַכן ניט וויסן,
לאַמיר זיך בעסער ניט שווערן,
נאָר היטן פון פלעק דאָס געוויסן,

1 א צאן פאר א צאן! אן אויג פאר אן אויג!

ווייל ווי איך דערמאָן זיך, ווערט שווער מיר...
אוי, עסטערע!
עס האָט שוין מיך איינמאַל צעביסן
די ליבע־שלאַנג פון מיין מאמעס אַ מייסעלע...

VIII

אַ צויבער־קעסטעלע פון העלפאנדביין!
מיין מאמעס מייסעלע פון קינדער־יאָרן,
ס'האָט אַ באסמאלקע מאַלע־כייך
דאָס קעסטעלע פארלאָרן.

(איך שטוב איתו שטייט, אין אויוון ברענט.
איך גאס — אַ שניי פאלט אַ געדיכטער,
די מאמע פירט מיך פאר די הענט
אף ערשטע טרעפּעלעך פון דיכטונג...)

..א קויל־קוירע קלינגט אין ווייטסטער ווייט:
ווער עס וועט דאָס קעסטעלע געפינען,
די באסמאלקע געמט ער פאר אַ ווייב
מיט אַ גאדן — העלפט פון דער מעדינע!

טרייבט אַ פאסטעכל אהיים די שאָף,
מיט דעם בייטש קנאקט מע זאָל אים פאַנגן,
זעט ער, באַ דער סאוּשקע, דעם דאָרף,
שפיגלט זיך אַ קעסטעלע וון־גאַלדיק.

„אוי, דער מאַקעס קעסטעלע! געוויס!“
דויפט ער צו און עפנט האַסטיק,
שפּרינגט אַ שלאַנג ארויס און טוט אַ ביס!
וויי צום פאסטעכל... אַ קעסטעלע — אַ פאסטקע!

און די שעפעלעך, זיי לאכן פון דער זייט,
 דרייען מיט די עקעלעך די דיבע:
 האָסט געוואָלט דאָך די באַסמאַלקע פאַר אַ זויב
 מיט אַ טאָדן — העלפט פון דער מעדינע!
 ...איצטער טרעפט, איך פרעג בא זיך אליין, —
 וואָס האָסטו געפונען? וואָס פאַרלאָרן?
 דערמאָן איך זיך דאָס קעסטעלע פון העלפאנדביין,
 מיין מאמעס מייסעלע פון קינדער-יאָרן...

IX

די ליבע האָט געצייילטע ווערטער,
 די סינע האָט זיי אָן אַ צאָל,
 געצייילטע ווערטער — לאַנג פאַרווערטע,
 ניין, ניט דערמאָן זיי אפן קאַל.

די ליבע האָט איר שוואַרצן שאַטן,
 וואָס טרעט ניט אָפּ און גייט פּוסטריט,
 און גראַדע אים איז אָפט געראָטן
 צו לעבן לאַנג, דער ליבע — ניט.

אזוי, די מאַנצע צייט דערנעבן,
 און נייטיק פּונקט, ווי לופט און ברויט,
 עס גייט די ליבע און וואָס לעבן
 און ביידע ראַנגלען זיך מיט טויט.

1960—1963

שיקע פייפער

(פון פאָלקלאָר)

I

מע רופט מיך שיקע פייפער,
דאָס ווייסט די גאנצע וועלט,
איך פייף אף די יאכסאַנים,
וואָס האָבן זעק מיט געלט.

נאָר דארפט איר א גלייכווערט,
איך האָב א פולע קראָם,
און אויב איר ווילט אַ פידל —
זינג איך בעקויל־ראָם:
אוי טשירי־בירי־באָם!
אוי טשירי־בירי־באָם!

מע רופט מיך — דער בראַדיאָגע,
קאַלבוניק און וואָס ניט,
און כאַטש איך בין א קאפּצן,
נאָר א פרייעכער ייד.

און וואָס עס זאָל ניט טרעפן,
אן אומגליק, א פאַגראָם.

- און קאהאָל האָט דיין ארבעט כאַטש פארעכנט אין דער סמעטע?
- גלאַמפ! און ניט, וואָלט איך דאָ שטיין פון פרי ביז אַוונט שפעטן??
- און סכירעס צאָלט מען דיר דערפאר עפעס נישקאַשעדיק?
- א האלבן קערבעלע אַ וואָך און מער קיין האלבן גראַשן ניט.
- אוי, שניקע, שניקע, ווייניקלעך! אַף ברויט נאָר און אַף בודבע.
- גלאַמפ! דערפאר אָבער אַף אייביק שוין אַ סלזשבע.

IV

שניקע דער אייצענגעבער

- שניקע, וואָס טוט מען?
- דער סטאנאַוואַי
- טרינקט זיך און גוואלדעוועט:
- יידן, ראטוי!
- ווארפט אים אַ שטריק.
- ער נעמט ניט, דער ביק!
- שניקע, וואָס טוט מען?
- מע זעט אים ניט... אויס...
- ווייזט אים אַ קערבל —
- שפרינגט ער ארויס!

1964

אלעזר...

אלעזר!

— אלעזר!

איך קלינג צו אלע גוטע מענטשן פון דער וועלט:
געוויס דערקענט איר לויט מיין שטימע,
אז ס'איז בא מיר א גלענצענדיקע שטימונג.
ער גייט!

ער גייט צו אייך —

דער ערשטער כיעסדיקער פריינג-טאג
און האלט אין האנט א פולן קאס מיט זון:
— לעכאים, ברידערלעך, לעכאים!
טרינקט, ווידעס הארעפאשגע, מיט די אייניקלעך
און זאגט מיט מיר די היכטערישע בראכע:
— פריינגען פון גאר דער וועלט, פארייניקט אייך!

1964

|| י עס טרײַבט דאָס יונגעלע זײַן לאַשעק קופּער-ברױנעם,
טרײַבט מיך אױכעט דער פּרײַמאַרגן צו מיין לײדערפּולן ברונעם.

אף מיין שרײַבטיש זײַנגען גראָזן, װײט א װײטל פּרײש און
דאַרפיש,
רוף אײך, זוך אײך מיין געלײבטע, װײל אײך בײן נאָך הייס און
דאַרשטיק.

כ׳האַב אײר מױל מיט מיניע קושן יונג-פּיטאַמיק אָנגעפּויעט,
טאַנצט מיין לײד צופּרײדן, װײ דאָס לאַשעקל דעם פּויערס,
װעלכער װײסט, אז טרײַבן אײם צום ברונעם אײז פּיל גרײנגער,
װײ באפּוילן אײם צו טרײַנקען. מיט קײן בײטש װעסטו נײט
צװײנגען!

1965

קאלי לאסקא...

|| ען, אין וועלכן יאר, אין וואסער כוידעש,
ניט נאך גאָלד, פארשטייט זיך, נאָך אַ ביסן ברויט,
איז אהער קיין בעלארוס מיין עלטערזיידע
אַנגעפאָרן מיט אַ פּלוימע קינדער אין אַ בויז.
צי פון שפּאַניע געטריבן, צי פון פּרייסן,
מיט אַ געבעט צום אייבערשטן: הויש'אַ-נאַ!
אַנגעקומען איז די בויז אהער אין רייסן,
אַפגעשטעלט זיך דעם דעם טיך בערעזינג.
זאָגט מען, אז אַ בער האָט זיך דערשראַקן,
נאַשמדיק דעם האַבער לעבן טראַקט,
ווען דער זיידע איז אראָפּ פון בויז אין ווייסע זאַקן,
מיט די לאַנגע פייס, אין אַ לאַפּסערהאַק.
האַט דער ערשטער ייִד דער בעלאַרוסער
צו אן אלטן פּויער אַנגעקלאַפט אין טיר:
— דאָברי וועטשאַר, טשעלאַוועטשע! עפּן אָן, דערוסיע,
הייַנט איז שאַבעס, וועל איך אַפּרוען באַ דיר.
— וועטשאַר דאָברי, טשעלאַוועטשע! קאלי לאַסקאַ!
קאלי לאַסקאַ, קום אריין אין הויז...
האַט מיין זיידן אויסגעדוכט: ער הערט אַ באַסקאַ!
אז דער גוטער נאָווי עליאַהו איז צו אים אַרויס.

„וואָס איז קאָלי לאַסקאַ? ווער איז קאָלי לאַסקאַ?
פון טאנאך א פאַסעק? צי א שפרוך אף גליק?“
האַבן אלע סאַסנעס פון ווייסרוסלאַנד אים געענטפערט ווי א באַסקאַל:
לעב! באַ יא — מוזשיק.

דאָ געלעבט. און דאָ געפאַקט. און דאָ געמאַזלט.
טעכטער אויסגעהאַדעוועט מיט האַניק־זיסע בריסט.
אוי, ווייסרוסלאַנד, דו מיין וויגעלע, מיין דאַברע מאַול,
דאָ אין מינסק האָט מען געטרונקען אף מיין בריסט.
און גיט ווייט, פון הינטער וואַלד דאָ, פון א שטעטלע, מיין קאלע
איז צו מיר אין האַרצן ווי א ליד אַרײַן
מיט איר טאטן, וואָס קלאַפט אויס אף דער קאַוואַדלע
זיינע שאַבעסדיקע קאלע
און דאָס פייסעכדיקע בעכערל מיט וויין.

אוי, ווייסרוסלאַנד, מיין לייאָו־אַניכע! מיין אוילעם־האַנז!
יונגע פויערטע מיט הענט, וואָס קענען דרייען שטיינער פון א מיל...
וויפּל רייכע קינדער פון אמאַריקע גימנאַזיעס
האַסטו אויסגעהאַדעוועט מיט דייןנע מייַד?

אוי, ווייסרוסלאַנד, טויטע שטעטלעך, פאַרלאָזענע בעסאַלמענס,
עפּשער איז א נעס גאַר, וואָס איך לעב?
אוי, וווּ זיינען די רעב זאַלמענס, די רעב קאַלמענס,
מייןנע גאַלדעס מיט די שוואַרצע צעפּ?
גרינגער וואָלט מיר זײַן דאָך פאַשעט זיך צעוויינען,
איידער מייןנע טרערן גראַמען אין א ליד,
לעם די גריבער, וווּ די בלוזמען קושן טויטע ביינער,
שטיי איך אף דער וואַך — א לעבעדיקער ייד.

נאָר פון אלע סאַסנעס שווימט ארויס א באַסקאַל,
פון טאנאך א פאַסעק? צי א שפרוך אף גליק?
— וויין ניט, טשעלאָוועטשע! כּיבעט דײַך — קאָלי לאַסקאַ!
קום אַרײַן! באַ יא — מוזשיק.

דער גוטער שאַכן

עוויס ביזן טויט וועט פארבלייבן אין הארצן;
מינסק, פראָעטאָרסקאָיא. הויז נומער אכצן.

און מיר איז שוין אכצן!
זוי הייס כ'האָב געקושט און צום הארצן געטוליעט
א מאלעך מיט צעפ פון מענדעלעס שטעמל קאפוליע.

— ברענג מיר צווייגעלעך בעז, — בעט מיך מיין ליובעניו־דושע, —
וויפל צווייגעלעך בעז — אזויפיל מאָל וועל איך דיר קושן...

אין גאָרטן, באם שאַכן, זיך וויגן געטאָקטע, זוי בעכער,
די צווייגעלעך בעז, אין זון און אין רעגן צעפעכערט.

אין גאָרטן אָט דעם, באַרינגלט מיט ביימער און קוסטעס געדיכטע,
געלעבט האָט בישכינעס אין הילצערנער שטוב א וויסרוסישער
דיכטער.

געטרונקען צוזאמען פון איין און דעם זעלביקן קרענעץ,
א שטיקער, א מאַכיקער פארקאן געווען אונדזער גרענעץ.

...באגלינען, איך שאר ויך לעם פארקאן... און אָט בין איך דאָרטן!
איך רייס ווי, די צווייגעלעך בעז, בא דעם דיכטער אין גאָרטן.

אוי. ווען די ערד וואָלט מיך קענען אָט דעמלט פארשלינגען!
דער דיכטער! ער וועט מיך און שמייכלט: ניט שרעק זיך נאָר, יינגל...

דו מיינסט, ס'טוען באַנק מיר די צווייגעלעך בעז צי די קווייטן?
אַ, ניין! מיך פארדריסט נאָר,
וואָס דו ביסט געקראַכן זיי רייסן געהיים בא א צווייטן...

דו שרייבסט, האַכט זיך, לידער, — דערציילט האָט דיין פאָטער, —
צי ווייסטו, ווען בליען די לידער געראַטן?

ווען דו וועסט געפינען די וואַרצלען — און גאַנצע —
אין אייגענעם האַרצן דו פרווו זיי פארפלאַנצן.

א ליד איז א מענטש! און ביידע זיי זיינען פארפלאַכטן.
דו וויסט זיין א דיכטער? איז האָב ווען אן אייגענעם גאַרטן!

...אוועק זיינען טעג.

אוועק זיינען יאָרן.

איך האָב מיין געליבטע אף אייביק פארלאָרן.

דערפאר איז אף אייביק פארבליבן אין האַרצן —
מינסק. פראַעטאָרסקאָיאַ. הויז נומער אכצן.

דער רוסישער אינטעליגענט

זײַן נעשאַמע האָט דערמאָנט אן עאָליהארפע...
א. קוואַטשארסקי.

א וקריינע ברענט. פאַטאווע ברענט.
מאכנאַ! און לעבן וואָרן מעסערס!
מע וויסט אין ווענצטער און אין ווענט.
מע זשויאַקעט בראַנפן פון די פעסער...

אהא! מע שלעפט אים אפן ראַג...
אַט! אַט! מע וועט אים באַהד צעשניידן.
דעם שוואַדיקן אין אַלע פּלאַג. —
דעם אַלטן ייד, דעם זשניידער...

— שטייט! וווייט! פאַזט אָפּ דעם ייד!
— (א זאַקן שרייט. א וקריסט —
מיט ריינע אויגן פון א מאַלעך...)
— אנו, באַשיצער, זאַג אונדז, ווער דו ביסט?
א באַרעמהאַרציקער? א גאַלעך?

...ער קלאַפט צום אַטאמאן אין טיר:
— איר זייט א מענטש צי גאַר א הענקער?

שטעלט אָפּעט דעם פּאַגראַם! איך פּראָטעסטיר!
איך הייס — וואַדימיר קאַראָלענקאָ...

אוקרײַנע ברענט. פּאַטאווע ברענט,
און די באַנדיטן קוילענען און שייסן.
אן אַרטער רוסישער אינטעליגענט
זוכט אַף די גאַסן דאָס געוויסן...

1957

די שווע

פון וואָרגע האָט אין סטעפּ געפֿיפּט
א פּראָסטיק־שנייד־הנדיקער ווינט,
און אָף די פענעמער איז נאָך געוועזן פּייכט
די לעצטע טרער פון ווייב און קינד.

און די שינעלן — בני און גלאַט
(דערווייל קיין פּולווער ניט געשמעקט),
אָף יעדער ברוסט — אן אווטאָמאט,
א לעפל פון כאַדיאווע שטעקט...

דער סטארשינאַ, ער קוקט און קוועלט:
די ברוסט — פּאַרויס! ביסט א סאַדדאט!
די שטייף־נעזעך — גלייך צעשטעצט!
ווי ס'וואָלט איין מאמע אייך געהאט.

עס שניידט דער פּראָסט. נאָר שווייג און שטיי!
די ברוסט — פּאַרויס! און ניט גערעדט!
דער קלענסטער — לעצטער אין דער ריי —
פון מינסק א ייִדישער פּאַעט.

עס קלינגט באם קאַמאנדיר די שטים.
אין האנט — א בייגעלע פּאפּיר.

ער לייענט הויך, און מיר נאָך אים:
מיין פאָטערלאַנד, מיר שווערן דיר...

...און שאַגאַם אַרש! און פּרייעדן גיי!
עס ברייט דער פּראָסט. איז ניט גערעדט!
דער קאַענסטער — לעצטער אין דער ריי —
פון מינסק א יודישער פּאַעט.

און דאַרט, וווּ ס'האַט דער קאַטער ווינט
געהערט, ווי ס'רעדט דער קאַמאַנדיר, —
איך ווע: אַ מאַלעך שטייט. מיין קינד!
די שווע האַט געקוקט אַף מיר...

1941

דער רויע וועיינע נירע

ה. סמאליארן

רוי, דו געסט אַבוטקאָווע,
געסעלע וועליאַנע,
סיקוט אף אייך פון הויכן הימל
א דערשראָקענע צעוואָנע.
בא די מאַכיקע פארקאנעס
שארט זיך שטייל א פלייצע,
סיקלאפט טוק-טוק אין שניבעלעך,
סיקלאפט דער קעסל-הייצער.
— ווער איז ער?
— פחנזאנען גייט ער?
— ווו איז דאָ ווין דירע?
— שטייער, יידן, שטייער...
— א רויע וועיינע נירע!
— שא! ער רעדט דאָך...
— זאַמיר הערן...
— וואָס דערציילט ער אונדז?
— וואָס ווייסט ער?
און עס קלינגט אין דער „מאלינע“
ווערטער פֿייער-הייסע:

— פון די גריבער, אף טוטשינקע,
 הערט איר, ברידער, קוילעס?
 די געסטאפאָ בושעוועט,
 די געסטאפאָ קוילעט...
 וועלן מיר דען שווינגן, ברידער,
 שווינגן ווי די קעלבער?
 זיין גענוג צו זיצן שיווע,
 גייט ארויס פון קעלער!
 אויב ס'איז יאָ באשערט צו שטארבן,
 ווייסט איר וואָס ס'איז בעסער?
 האק אריין אין סומעס רוקן,
 האק אריין א מעסער!
 אין די וועלדער נאָליבאָקער,
 אין די אלט־דובראווער,
 ווינטשן אונדז אריכאס־יאָמים
 די וויסרוסישע קוקאוועס...
 דאָרט, אין דערפֿל סקר־מאַנטאַוואָ,
 וועסטו אַלצודינג קריגן —
 אוגערקעס און ברויט א לעבל,
 זויערמידך א קריגל.

* * *

בא די מאַכיקע פארקאנעס
 שארט זיך שטייל א פלייצע,
 ס'קלאפט טוק־טוק אין שייבעלעך,
 ס'קלאפט דער קעסלהייצער.
 — ווער איז ער?
 — פונדאנען גייט ער?
 — ווו איז דאָ זיין דירע?
 — שטילער, יידן, שטילער...
 — א רויע וועיינע גירע!

וואַרצלען

צעקלאפטע ווענט. ווי שטיף עס טרײַעט
די שטאַט — אין רויך און קופּעס אש.
אף פּלעצער שטייען נאָך די טרײַעס...
ניטאָ קיין גאסן. א מישמאש

פון קופּעס ציגל, אייזן, קלעצער.
א קעצעלע... עס זוכט דעם הויף...
און פארטיזאנער אף די פּלעצער
פון וועלדער קומען זיך צונויף.

נאָר זע! —
ווי גלייך א ווונדערלעכע סטראַפּע,
וואָס בלייבט אף אימביק פון א לייד, —
א געסל. היזער. טירן — אָפּן...
און א קאשטאן איך סאמע בלי.

עס פעלט, יעס זאָל זיך נאָר באווייזן
די ווייסע צנוערע, די ציגל,
און דעמלט שטארקער זיי פון אייזן,
און דעמלט פרוווי די טרער דערשטיק.

און דאָ אין ושטיבל, איינגעבויגן,
זיצט בא א טישל וויפל שאַ —

אן ארכיטעקטאָר צייכנט אַף אַ בויגן
דאָס נײַע אויסזען פֿון דער שטאָט.

נאָר אויסמעקן האָט ער פֿאַרגעסן
זײַן היים! זײַן וויגעלע. זײַן ליד.
פֿאַרכידעשט וועט ער, אז זײַן געסל
עס שטייט אין צענטער, אין דער מיט.

ס'איז גאנץ ארויס פֿון סויגעס פייער,
ווי ס'טרעפט אין מיסעלעך אַ נעס...
זאָל ער פֿאַרמעקן מיטן בײַער?
אליין פֿאַרטייליקן זײַן נעסט?

לעב, לעב, מיין געסעלע, ס'פֿאַרהיטע! —
האָט ער געזאָגט צו זיך אליין. —
בא דיין אַרײַנגאנג, פֿון גראַניט געשניטן,
אַ ווייסיגק ציגעלע וועט שטיין.

ניט יענץ, דאָס שטייטיגקע, וואָס אַכצעט,
נאָר דאָס, וואָס שרעקט זיך ניט פֿאַר וועלך
און זאָגט: צעהאק ניט דינע וואַרצלען,
אויב דו ווילסט לעבן אַף דער וועלט!

1947

דעם קלעזמערס אייניקל

ח פּינצטערע נאכט. עס רומ די דיוויזיע.
עס שווייגן אין קוסטעס די טאנקען.
א קאלטער ווינט פון א דייטשישן טיך
רייסט זיך אריין אין זעמליאנקע.

באחד הייבט זיך אן די לעצטע שלאכט,
געבליבן געצייגטע שאען.
און בלויזע ראקעטעס וועקן די נאכט —
די דייטשישע הויפטשטאָט איז נאָענט.

דערווייז איז נאָך ישטיף. און ס'ווייסט ניט דער פינט,
ווען אַנקומען וועט יענע רעגע,
ווען ס'וועט זיך פארציען דער אייזערנער שטייף
און אראָפּ וועט פון פּיער א רעגן.

עס קלאפט א מאַטאַר. ווער טראַגט זיך אהער
אין כוּישעך פון נאכט פארוויקלט?
דאָס פליט פון שטאב דער אדיוטאנט
און ס'קנאקט זיין מאַטאַציקל.

א לעמפעלע בליצט בא אים אין דער האנט,
ער נישטערט צעווישן די טאנקען:
— אווו איז לעוויין דער סערושאנט?
— לעוויין? דאָרט, אין זעמליאנקע!

— שטיי און, סערושאנט! דיך רופט דער גענעראל,
דאכט זיך, דו וויסט זיך טעווע:
הער און ענטפער. קורץ און קלאַר!
פארשטאנען, מיינעך לעווין?

עס קלאפט א מאַטאַר. עמעצער יאָגט
אין כווישעך פון נאכט פארוויקלט.
צוויי מענטשן שפּרינגען אראָפּ לעס שטאב
פון הייסן מאַטאַציקל.

א בענקל. א טישל. און אף דער וואנט
עס וויגט זיך א שאַטן אהער און אהין...
א רויטער בלייער צייכנט א שרייף
ארום דעם האלדו פון בערלין.

— מיינעך לעווין?
— איך הער, גענעראל!
— צווייטער נומער?
— יא, גענעראל!
— א מוזיקאנט?
— יא, גענעראל!
— שפילסט אף א פויק?
— ניין, גענעראל!
— נו, אף א פלייט?
— ניין, גענעראל!
— אף א טרומייט?
— ניין, גענעראל!
— אף וואָס זשע שפילסטו, ענטפער, סאַדאט!
— אף א הארמאט!
— און פאר דער מיטאָמע?
— א... פידל געהאט.
— א פידל?! אן אינדעלער אינסטרומענט...

שאף אן אַרקעסטער! דו — דיריגענט!
 אָבער עקסטערע. היינט. באַנאכט.
 און קום ראפּאָרטירן. מאַרגן. אכט.
 איך וויל, אין בערלין, ווען מיר'ן אַרײַן,
 זאָל שפּילן מזויק, זאָל פּרײַלעך זײַן.
 אַלץ פּאַרשטאַנען? ענטפּער, סערוואַנט!
 זע נאָר, דו שוויגסט עפעס גאָר, מוזיקאַנט...
 מײַלעך לעווין, וואָס איז מיט דיר? —
 פּרעגט אים דער אַלטער קאַמאַנדיר:
 — האָסטו אַ ווייב?
 — געהאַט, גענעראַל!
 — האָסטו אַ קינד?
 — געהאַט, גענעראַל!
 — אַ טאטן, אַ מאמען?
 — געהאַט, גענעראַל!
 — וווּ זײַנען זײ אַלע?

שטייל אין זעמליאַנקע. אַ לעמפּעלע ציטערט.
 און ס'הערט זיך און ענטפּער:
 — אַלע... צעשניטן...
 אפּילע דעם זיידן געשלעפט פון דער שטוב.
 שפּילן אַ „פּרײַלעכס“ באַ דער גרוב.
 נאָר איך האָב געשוואָרן, געגעבן אַ וואָרט,
 באַ זיך אין דער היימשטאַט, אַף יענעם אָרט,
 אַז קאַזומאַן עס לעבט נאָך דער לעצטער פּאַשיסט,
 בין איך נײַט קיין פּיידלעך — און אַרטילעריסט!
 איך שווער אײַך — איך ווייס נײַט קיין גרעסערן גליק
 ווי דאן, ווען עס שפּילט מיין האַרמאַט זײַן מזויק...
 דערלויבט, גענעראַל, לאָזט מיך צוריק...

• • •

א ראקעטע שניידט ווי א דימענט דעם הימל...
א בלויער פלאם אין דער נאכט.
און ס'פלייצט פון הארמאטן א פייער —
די לעצטע אנטשיידענע שלאכט.

עס ברענט בערלין!
און ערגעץ אף גאסן
פארלעשט זיך דער לעצטער קנאל...
— אכטונג! עס פאָרט דער גענעראל!

— סערושאנט לעווין!
— איך הער, גענעראל!
— פאר דיר א מאטאָנע...
— א דאנק, גענעראל!
— זעסטו די פידל?
— איך זע, גענעראל!
— דו ביסט ניט מיד?
— ניין, גענעראל!
— איז שפיל אויס א זיד...
— איך שפיל, גענעראל!
— שפיל איצט אין פריידן...
— איך שפיל, גענעראל!
— פאר טאטע־מאמע, פאר דעם זיידן...
— איך שפיל, גענעראל!

• • •

עס ברענט בערלין. פון הויכע מויערן
דערטראָגן זיך אופרייסן אייניקע...
בא די בראנדענבורגער טויערן
שפילט א „פריילעכס“ דעם קלעזמערס אייניקל.

סאַניע מאדיסקער

שטיי און! דו לעבסט! דו וועקט מיין ליד!
זי עפנט די טען אויגן.
זי האט בא דיר פון הארץ צוריק
די קויל ארויסגעצויגן.

שטיי און! דו לעבסט! די גאס איז פריי.
פון שפיר הינט ניט באאגערט.
איך עפן און די טיר פאר דיר —
די טיר פון מיין באאדע.

..די וויינער געסעך צאפען שטום,
ווי עמעץ וואָרט זיי שטיקן.
דער מוילעד וויגט זיך היין און הער
אין וואָקנס אינגעוויקלט.

ער קוקט פון געדימינער בארג
און אף דער געטאָ לויערט.
נאָר וועמעס שאַטן שפּיכט פארביי,
ווער שארט זיך לעם א מויער?

ווער גייט איצט אזוי שפעט אין גאס?
ווער שארט זיך לעם דער געטאָ?

ס'איז איצטער צייטן אנדערע,
אף טריט און שריט פארעטער.

ניט קוק! ניט רייד! ניט ווייז! ניט דאך!
אז ניט — א קויל אין הארצן.
צי שטארב צעפאסעוועט פון קנוט
אין דעם געסטאפאָ-קארצער.

ווער גייט אף ווילנער גאסן, ווער —
א טרוימעריש-פארבענקטע,
א שטיצע, א גאטספאָרכטיקע
פוידישע פאנענקע...

א ציידעם-קייטל אפן האלדז
און אף דער ברוסט א בראַשקע.
ווי יונג דו ביסט! ווי שיינ! ווי שלאַנק!
אַ קאטאזשינא ראָמאַנאַווסקע...

די שפירהינט לויפן דיר פארביי...
(ווער ווייסט, אז נאָך פון שול-באנק
געדענקסטו פערעצעס א זאך,
א ליד פון מוישע קולבאק).

ווער ווייסט, אז די, וואָס קניט פארנאכט
בא קלויסטערס, דעם די געטער,
וועט באדן א פיסטאַליעט אין ברויט
אריינשמוגלען אין געטאָ.

באהאלט זיך, קאטאזשינא, גיך!
דער אגענט שפירט. נו, שנעלער!
א טויט-שטראַף, הער איך, קלאפט דיר אויס
די פויק פון די באפעלן.

מע קלאפט צו דיר. מע רייסט די טיר.
דער הויף — ארומגערינגלט.
דיין הייסער פינגער טוט א קוועטש
אף דעם רעוואָלווער-צינגל.

...שטיי אוף! דו לעבסט! דיד וועקט מיין ליד,
זי עפנט דינע אויגן,
זי האָט באַ דיר פון האַרץ צוריק
די קויל אַרויסגעצויגן.

שטיי אוף! איך וויינג איצט אף דיין גאס,
דער הויף איז ניט באַלאַגערט.
איך עפן ברייט די טיר פאַר דיר —
די טיר פון מיין באַלאַדע.

1959

אנא פראנק

הויך אפן ערדקויל, אין דער מיט,
ווי ס'קאָן א פויגל ניט דערלאנגען,
שטייט אנא פראנק און זינגט א ליד,
און וועקט די נידערלאנדן.

זעט, זעט! זי טאנצט! און האלט אין האנט
אן אָנגעצונדענע מעגוירע...
פאמעדעך! — שריי איך. — אנא פראנק!
זי דאכט, ודי שטייפערקע. זי האָט ניט מוירע.

זי זינגט. א שניי קושט אירע האַר,
און ס'קלינגט א ליד, וואָס כ'האַב פארגעסן...
און זי געדענקט! און שטעלט זיך פאַר —
א ליד גאַר פון מיין מאמעס געסל:
אוי, כאַנעקע, אוי, כאַנעקע,
א יאַמטעוו א שיינער...

זי טאנצט. און קלאפט אין ערדקויל, קלאפט
מיט אירע הילצערנע אָפצאסן.
דער יאם — פון שלאָף זיך אופגעכאפט
און פלייצט אף אמסטערדאמער גאסן.

און זי —
מיט דער מענורע אין דער האנט,
זי טאנצט, זי לעבט, די אויגן — אָפֿן...
זי קלאפט אין ערדקויל — אונא פראנק!
און לאַזט ניט שלאָפֿן... לאַזט ניט שלאָפֿן...

1960

מיין יינגעלע

|| ען האלבנאכט פאזאָליע-שאַוועדיק
נעמט פון טורעם קלינגען,
אין א פעלצל מיט א שאַלעכל
וויזנט זיך א קליין יינגל.
גייט דורך גאסן, גייט דורך פלעצער,
דרייט זיך ארום הייזער,
טוט א ביס א האַניק-פלעצל
און נעמט ווידער שפּרייזן.
ציט ארויס א דודעלע
פון די ווייסע וואַליקלעך,
פון זיין מייכל, שפרודלדיק,
פליסט דעם זייזנס וואַלעכל.
וועמען רופט ער? וועמען וועקט ער?
וועמען ווכט דאָס יינגל,
ווען האלבנאכט אן אופגעוועקטע
נעמט פון טורעם קלינגען?..
ווי אַיך שרייען: עווריקא!
(ענדלעך אים געפונען?)
נאָר ס'פארשווינדט מיין וועווריקל
אין די שנייען-פונקען.
שמייסט דער ווינט אין נאקן מיר,
און, ווי אַיך, ער פיבערט.
כ'זע, ווי קינדער נאקעטע
שיסט מען בא די גריבער...

א ראמאן אין פינף סטראָפּעס

י מאמע שווייגט. דער טאטע שווייגט.

זיי קענען זיך ניט שיידין,

ווייל זי — א קינד, א צארטע צווייג,

זיך וויגט צווישן ביידן.

זי ווייסט נאך ניט, אז ערגעץ שטום,

ווי א געהימע מיבע,

דאָ ליגט, אף אופרייסן די שטוב,

א הייסער קנױל פון סיגע.

און ווער איז שולדיק, ווער גערעכט —

זי קאן עס ניט אנטשיידן,

נאָר אין דעם פינדלעכן געפעכט

זי וויגט זיך צווישן ביידן.

זיי ברעטגען איר די ליאלקעלעך,

און שאַקאַלארנע פלעצעלעך,

און לידער וועגן ענטעלעך,

און קיצי-קיצי קעצעלעך.

צערסן האָט זי זיי. פארברענט!

ניין, ניט געוויינט. געשווייגן.

ווייל סאַפּקאַלסאָף האָט זי דערקענט

דעם עמעס און דעם ליגן.

א פאָסעק פון טאנאך

אין די מארטענען בושעוועט א פייער-קוואל,
וואָס הודעט ווי א ווייטע קאנאָנאדע,
עס ווארטן שווינגנדיק אף דעם סיגנאל
די יונגע שטאַָגיסער, די נאכט-בריגאדע.

אף ווייטע פעלדער, אין קורגאנען שטומע,
די טאטעס זייערע פארצוקט פון פייער,
און דאָ וועט באלד א פלאמיק-פלייצנדיקער שטורעם
א זעץ טאָן פון צעשמעלצטע טויט-קלייזניצען.

די וועלט האָט אופגעוועקט א פאָסעק פון טאנאך! —
ווי ניט קיין ווערטער — הייסע אויגן שינען...
און ס'האָט א סקולפּטאָר, ווי די שטאַָגיסער באנאכט
געהאקט א דענקמאָל פאר דעם פאָסעק פון יעשיע.

1964

מייקל... ענדריו... דזשיימס...

עס קלאפן אין טויער פון שטאָט זאלבעדריט:
צוויי באַכערים — יידן, אַ בעגער אין מיט.

— היי, עפנט אונדז, מענטשן! שטייט אופ, קומט ארויס!
מיר האָבן אַ טיינע צו אייך. הערט אונדז אויס...

נאָר ס'וויגט זיך די שטאָט פון אַ סאָזערשן כראָפּ,
זי וויל זיי ניט הערן, כאָטש שפּאַרט איר דעם קאָפּ.

און ווייטער מאַרשירן אָף שליאָך זאלבעדריט:
צוויי באַכערים — יידן, אַ בעגער אין מיט.

נאָר פּלוצעם די ביימער זיך האָבן צעלאַכט
און... אַ שאַס האָט צעריסן די נאַכט.

...דערזען האָט אָף מאַרגן די זוניקע לייכט:
דער דריטער געווען ניט קיין בעגער — נאָר איך!

עס ליגן צוויי יונגען און איך אין דער מיט.
עס שווייגן די טויטע. עס לעבט זייער ליד.

1965

דער אַטעם פון לעבן

...און ער האט אריינגעבלאזן אין זיינע נאזלעכער
דעם אַטעם פון לעבן.

ד י טויטע ווונדער-זועלט פון „טיר“
אין זומערדיקן ראכטעסדיקן פארק
האַט שטום געגלאנצט פון בוינטע פארבן —
די ווינטמיל אפן פעלד,
דער פויקער אפן פלאץ.
דער אַדלער אפן בארג,
די לופט-מאשין אין הימל...

א פויערס אייניקל לעס צאם
האַט וויפל מאָל אקשאַנעסדיק געשאָסן
און ניט געטראָפן.
און קינדער — פול אין זאל — האָבן געלאַכט,
אַט-אַט, דאָס יינגעלע וועט זיך צעוויינען.
האַט דעמלט ער, דער גרויער מאן,
אין העמד פון פרישן לייך,
די ביקס גענומען אין די אויסגעהאַרעוועטע הענט,
וואָס בינען ישטעכן ניט, נאָר קושן...

און פון דער קאלטער רער האָט אויסגעשאָסן
ניט קיין קויל —

דאָס שיינע מינסעלע פון כומעש! —

זיין לעבעדיקער אָטעם, זיין נעשאַמע...
די טויטע ווונדער־וועלט האָט האַסטיק ויך צעוויגט,
און ס'האַט גענומען קלינגען, פליען, שפילן, טאנצן...
יא, יא, עס האָט געדאכט:

די טויטע ביימעלעך האָט אופגעוועקט א ווינטל.
דער זיידע האָט געטראָפן וווּ מע דארף —
אין סאַמע האַרץ, אין פינטל!

דער טורעם

קאמיר אויסבויען א טורעם, ער זאל
אונדז פארייניקן.

...און ווידער עס קומען אפסניי אין וועלטס ריזיקער שטאָט
פון אלע מעדינעס די יונגע בניי־אָדאַם, געשטראָפּטע פון גאָט.

פאר בויען דעם טורעם — אמאָל נאָך מיט טויזנטער יאָרן צוריק —
ער האָט זייער לאַשן צעמישט און אף אייביק צעזייט זיי, צעקריגט.

נאָר זעט: די אקשאַנים זיך ווידער פאַרזאמלט! און דאָ זיך באטראכט:
פאראן א געמיינזאמער לאַשן — דער לאַשן פון הארץ!

ער קלינגט ניט פון מויל גאָר, נאָר טיף פון די אויגן ער זינגט...
א טויבן־געטערקל, א פרידלינג־געפליסטער, עס קלינגט אין אים, קלינגט.

עס זינגען די גאסן, עס שאַלן טרומייטערס און ס'הערט זיך העט־ווייט:
היי, יונגע בניי־אָדאַם, שוין צייט אונדזער טורעם צו בויען, שוין צייט...

פון ווייט זאל ער אויסזען — א ריזיקער פויסט, וואָס איז שטאַליק־געזונט
און שטייט, ווי אן אייביקער דענקמאָל פון אונדזער געמיינזאמען בונד.

...ווען ס'האַבן דריי יונגען פארפעסטיקט די פאָן צו דעם שפיץ,
די ערד אומגעריכט האָט א צאפל געטאָן פון א בליץ.

און ס'האט מיט א דונער-געקנאל זיך אין הימל א פענצטער צעפראלט.
און ס'קוקט אף די שטיכים די יונגע... יעהאווע! שוין טיף איינגעהויקערט
און אלט.

שוין קאליע די ריע באם זאקן... נאָר דאכט זיך — ער האָט זיי דערקענט!
די קינדער פון יענע... פון די, וואָס מע צאפט בא זיי בלוט און מע ברענט...

און ווידער מיט דונער-געקנאלן עס האָט זיך דאָס פענצטער פארמאכט,
און ס'האָט א געוויין זיך געריסן פון הימל א גאנצענע נאכט.

נאָר הויך, אפן שפיץ, האָט געזונגען די פאָן אזוי פריילינגדיק-צארט
אף אייביקן לאַשן פון מענטשן — דאָס לאַשן פון הארץ.

1965

דער מאָנוג

T... י ערד און הימל האָבן זיך צעמישט,
אין טונדרע האָט גערעוועט די זאוויי,
און ס'קלאַפט מיין האַרץ, ווי גלייך אַ הירש
אַ ביט־דערקוילעטער פאַר לעצטן אויסגעשריי...

ווי זיינען מיר? ווייסט גאַט אַליין!
נאָר שווייג און האַק די שטיקער זאַמד.
ניין, ניט דער טויט איז שרעקלעך, ניין! —
פאַרוואָס האָט ער זיך ווי פאַרזאַמט?

מיין שווערער גוירל — ווי אַ זעג
איז טיף אַריין צו מיר אין ברוסט.
צי דען הייסט לעבן אַ געשלעג
פון מאַלפעס פאַר אַ פוסטן נוס?

אזוי האָט זיך מיר דאַן געדאַכט,
ווען ס'האַבן הינט געהיט מיין טראַט,
ווען איינמאַל כ'האַב געוואָלט באַנאַכט
זיך וואַרפן אַף דעם שטעכלדראַט.

אַ הונגעריקער, כ'האַב געבעטן וויפיל מאָל:
פאַרווייג מיך אַף דיין קישן, פראַסט!
נאָר מיך פלעגט אופוועקן אַ קאָל.

— ניט פאל!

פארייכער, ברודער, א פאפיראס...

איך בין מיט דיר! דו רוף, איך הערף!
איך טייל מיט דיר דיין טיפן צאר,
א שטיקל צוקער — אף דער העלפט,
אף העלפט — דער קארענער סוכאר...

דער ווינט, ער פאכעט ווי א שווערד,
און שניידט, און רייסט פון אונדז די הויט,
און דא אין גרוב האב איך דערהערט
א ליד, וואס שרעקט זיך ניט פאר טויט:

„היי, ווינטן, ווינטן, יאגט ניט אזוי גיך,
די לעבעדיקע רופן אונדז צו זיך...“

זיין האנט האט שטייף געדריקט מיין האנט,
(א, יענע רעגע... יענע טרער...)
— ווער ביסטו, מענטש? ביסט מיר באקאנט!
ווער ביסטו, ברודער, זאג מיר, ווער?

— איך וועל דיר זאגן, ווער איך בין און ווי איך הייס.
ווען פריינט וועט א פלייץ טאן דרייסט...
נאר גלייב און האף, און האב געדולד —
מיר זיינען שוואדיק אן א שוואד!

עס קלינגט דער גלאק פון פריינט, קלינגט...
דו הערסט, ער רופט! הייב אוף דעם קאפ!
גוט-מארגן, שוואב! ווי גיך, ווי פלינק
זי פליט ארוף, זי פליט אראפ...

עס קלינגט דער גלאק פון פריינט, רוישט...
און אלץ ווערט יונג און פריש און ליב,

און פון א לייד דער הייסער פויסט
האָט מיך א קלאַפּ געטאָן אין ריפּ

און אופגעוועקט מיין האַרץ: גענוג!
גענוג געטרויערט! זינגער, זינג!
עס יאָגט אַ היים, עס יאָגט אַ צוג,
עס קלינגט דער גלאַק פון פּרייַנג, קלינגט...

אַ נעם מיך, ווינט, אין דינע אַרעמס, פּלי!
אין רעגנבויגן באַד מיך אויס,
און זאָל פון דאָרט צוריק מיין לייד
א נייגעבויהענע אַרויס...

און ווי אַ שוימער וועט זי שטיין
אף ווייטע קוואַרים יאַרנלאַנג...
ניין, ניט קיין טויטע זינג, ניין!
עס קאָן ניט שטארבן קיין געזאַנג!

צי לעבט מיין פּרייַנט? צי קלינגט זיין קאַל?
ווער ס'האָט מיט מיר זיין ברויט געטיילט,
זיין ריינער בליק האָט וויפּל מאַל
מיין טיפע ווונד אין האַרץ געהיילט.

ניין, ניט דאָס ברויט... זיין מוט — די שפּינד,
ווען ס'האָט גערעוועט די זאווין.
צי עפשער זינגט ער דאָרט אין אייז,
פאַרשאַטן מיט אַ בערגל שניי...

נאָר איינמאַל פּרי, אַף רויטן פּלאַץ,
אין דופּטן קלאַנגען פון אַ פּלייט...
די קנאַספּן האָבן שוין געפּלאַצט
אף זיפּעס קעגן מאַוואַזליי.

און גלייך אהער — ווי אומגעריכט! —
ווער איילט אזוי אהערצו, ווער?
דער פריינג שפילט אף זיין געזיכט...
מיין פריינט...

ער לעבט!

יא, יא, ס'איז ער!!!
זיין האנט האט שטייף געדריקט מיין האנט,
(א, יענע רעגע... יענע טרער...)
מיין גוטער פריינט, מיט דיר באנאנד
איז גרינגער לעבן אף דער ערד.

און ווער דו ביסט און ווי דו הייסט,
קלינגט אויס דער גלאק פון פריינג דרייסט,
עס פלאצט דאס אייז!
די קריעס יאגן גיך,
און טויבן פלאטערן...

זיי רופן אונדז צו זיך.

1956

דער בריגאדיר

ער האָט דערזען,

ווען ער ט'זיך אופגעהויבן אפן העכסטן שטאַק,
ווי זיין בריגאדע האָט געלייגט די פֿעצטע ציגל, —
אין אַ גריין־פרייגנדיקער קלייד די נייע שטאַט
האָט פריש־באגינדעדיק געשפיגלט.

ער האָט דערזען

דעם שריאך, און ער — א באַרוועס יינגעלע באַנאנד
מיט טאטע־מאמע אין דער טויט־קאַלאָנע...
עס האָט דער וואַלד אים אויסגעשטרעקט זיין האַנט
און מיט אַ וואַקן אויסגעלאָשן די דערשראָקענע פֿעוואַנע.

מיט קעלניעס אין די הענט פאַרקוקן זיך העט־ווייט
צום שריאך די יונגע מוליערס אָן זיין אַנדייט,
און הערן שווייגנדיק, ווי ער: זי רופט, זי שרייט, —
אַ פויגל אַ פאַרווונדעטער — זיין קינד־הייט.

נאַר אַט האָט זיך דער הימל זון־גאַלדיק צעהעלט,
פאַרשיקערט וואַרפן זיך די פייגעלעך אין בלויקייט־יאמען.

ער האָט דערזען —

פון אַזע פענצטער אין דער וועלט
מע ווינטשט דעם בריגאדיר אריכאס־יאמים.

0010100

וויאָלאַנטשעל

הערט איר, מיינע פריינט,
די דריטע נאכט מיר כאַלעמט זיך —
עס שפילט בא מיר צוקאָפּנס
א גאָדענער וויאָלאַנטשעל...
ווען ס'ווערט שוין שפעט,
אין האַלבער נאכט,
איך קריך אראָפּ פון בעט,
איך זעץ זיך אָפּן טיש
און הער, ווי ס'שפילט דער וויאָלאַנטשעל.

איך ווער א פיצינקער, א קליינס,
איך זע אין כאַלעם:
ווי איך קריך אריין צו אים אין קיילעכדיקער נעסט,
אין הייסן קלינגענדיקן כאַלאַל,
איך האלט דאָס דינע שטעקעלע
און איך באפעל ווי א מאעסטראָ:
פרעסטאָ! פרעסטאָ!

הערט איר, מיינע פריינט,
מיין מוטער איז געשטאַרבן
אין די ערשטע פריינגדיקע טעג,
אין ווי א טרייסט א ווארעמע

פאר מוטערס פרייען טויט,
האָט מיר דער פרייַנג אָנגעצייכנט אפן שוועל,
אז אלע נאכט
זאָל מיר צוקאַפנט שפילן א גאָדדענער וויאַלאַנטשעל...

נאָר איצט איו, האכט זיך, שטייט בא מיר אין צימער,
די שויבן טונקעלע פאמעלעך וואשט די מאַרגנדיקע שניין,
דער ערשטער שטראל, ער רופט, ער צייט מיך:
— שטיי אָף! אין דרויסן גיי ארויס
און קוק זיך איין...

... צי דער האַלפּשטראַם האָט וויינע כוואליעס צוגעלייט,
צי דער צאָפן האָט פארקירצט די נאַרמע קאלטע ווינטן,
נאָר מיטאמאָל —
דורך הארטע,
שווינגנדיקע,

קאלטע שטיקער וואַקלנדיקע קנולן
עס האָט די פרייַנגדיקע זון געטאָן א פרעל!
און פון אלע זייטן מאַסקווער פאַרשטעט
איז ווי א פריילעכער אַרקעסטער
אריין דער ווויקער, דער רוישיקער אפרעל...

אפרעל! אפרעל!
אין אַט דעם וואַרט אליין —
אזויפיל פרייַנגדיקער כיון,
אזויפיל שניין דערקענט מען,
אפרעל! ס'איז פרייַנג אף דער גאס,
די פויגלען פאטשן מיט די פליגל רוישיקע אפלאַדיסמענטן...

גוט-מאַרגן, זון!
כיוועל זאָגן קורץ געפאסט:
דו — מיין מאמע,
איך — דיין זון.

דו הייבסט מיד און,
דו ציסט ארום,
דו צייטערסט אויס די אויגן מיינע,
און ס'קלינגט מיין הארץ, ווי ערשטער פריינדליקער טאג...

איך ווייסט איר, מיינע פריינט, וואָס איך וואָלט טאָן,
ווען איך בין הויך ווי הויזער?
כּוואָלט אַפּרײַסן א שטיקל ברױען הימל —
דיין פּאָן דיין דיכטיקע, אפרעל!

און דו, מיין גוטער כאָלעם — מיין וויאַלאַנטשעל,
הייב אָן דיין פריינדליקע שפּיל
פון ערשטע ריטשקעלעך, וואָס יאָגן, יאָגן,
פון ערשטע וואָלקנדעלעך, וואָס קומען אָן...

אף פעלדער און וועלדער,
אף בערג און אף טאָלן,
א שנירעלע פּייער — א פּרי —
אף ביימערשע ריטער
א בלייקער ציטער —
אפרעל אין מיין לאַנד, אפרעל!

זאָג, וווּ ביסטו, איינציקע,
וווּ ביסטו, טייערע?
לאנג שוין איך זוך דיר, איך זוך...
זע, סארא בלימל —
א שטיקעלע הימל
איך טראָג אף די ליפן:
פארזוך!

דער וויאַלאַנטשעל האָט זיך א הייב געטאָן,
דער סמיק האָט אָנגעהויבן רייצן,
און ווי א קינד א שטיפּעריש
ער בעט, איך זאָל אים נעמען אף מיין פלייצע...

...און זי שטייט אנטקעגן מיר,
און מיר שווייגן ביידע,
נאָר די אויגן אונדזערע
פיבערדיקע ריידן.

און איך פיר, די פינגער מינע
קלאפן אויס א טוש,
און אין דופטן איז געבליבן הענגען
אַן א קלאנג — א קוש...

...מיין ווייטע שטאַט.
א טייכעלע.

מיין היים — דער אַטער מאַרק.
אַט זע איך עס, דאָס בריקעלע,
דעם „גובערנאטאָרס פארק“,

אין יענעם יאָר, אַף גאסן פוסטע,
פון סויבעס פוס צעגליטע,
איך לויף (ווי פונקט אין יענעם פידם...)
ראטעווען מיין געליבטע...

אַט זיצט זי אפן גאנעקל,
יא, יא, איך הער איר קאַל:
„שפאצירן זינען מיר געגאנגען
ארום דעם גאַראַדסקאַי שפיטאַל...“

איך האָב זיך פלוצעם אַרץ דערמאַנט,
איך האָב דאָס אַרץ פארגעסן:
א טויערע,
א טייכעלע,
זומערדיקע געסלעך...

און זי...
פון שאַסגעסטל מיין מיידעלע,
מיין פריילינג זעכציגאַריקער...

— גוט-מאָרגן, טייערע! וואָס טוסטו דאָ?
— כ'בין א סטודענטן פון דער מאַסקווער קאָנסערוואַטאָריע...

יא, יא! ס'איז טאקע ריכטיק,
ער קוקט אף מיר און קוועלט,
צוגעדריקט צום הארצן,
דער הארדן פון וויאָלאַנטשעל...
— איך האָב באקומען גרוסק,
דו לעבסט אין מאַסקווע ניט וויל,
דו לעבסט פון אלעמען דערווייטערט
און האלטסט פארמאכט דאָס מויל.
דו גייסט נאָך אלץ ארום פארבאָלעמט
און רעדסט מיט פייגעלעך און בוימער,
און קיין זאך האָסטו ניט אין לעבן
אכוץ א העפטעלע מיט טרוימען...
יא... כ'האָב אין מינסק באגעגנט דינע שוועסטער,
זיי זאָגן:

צייט אים טראכטן וועגן טאכלעס,
טאלאנט-שמאלאנט,
מע דארף דאָך אַבער אכלען...

מיר גייען ביידע,

גאס נאָך גאס,

זי רעדט,

און איך האָב אלץ געשוויגן...

איך קוק אף לינקס:

עס צאפלט זיך דער וויאָלאַנטשעל —

אַט-אַט זיין העלדזעלע הייבט אָן א ניגן...

— ס'איז שפעט אוואדע, יא?

— פאר גוטע פריינט גייט גיך די צייט פארביי...

— נו, נעם קאַרשט מיין באגאוש

און טראָג אים דורך א נאנצן אין טראמוויי.

— יא, ס'איז שווער געפינען
אן אַרט אין מאַסקווער טראַמוווי,
איך און דו — איז צוויי,
דער וויאַאַנטשעל — איז דריי!
(איך זע:

ער קוקט אף מיר, דער וויאַאַנטשעל,
און ווי אַ קינד האָט ער זיך אָנגעהויבן בעטן
און וויגן זיך
צווישן אומחזערע ביידינס הערצער...)

נאָר דאָ איז אָנגעקומען דער טראַמוווי
א פּול געפּאקטער „16“.

אַט פּאַרן אַרבעטער פּון „אַמאַ“,
מאַשיניסטקעס פּון אידינקע,
אַלטע מיניסטער פּון „דינאַמאַ“
און סטודענטן פּוסטיק-פּלינקע.

אַט פּאַרט א יידענע פּון סלוצק,
אן אַלטער ייד פּון ראַהאַטשאָוו,
און אין טומל, און אין ראש דאָ,

פּרעגט דער ייד „בעלאַשן ראשע“ —

אַנשטאַט „קאַקאיאַ אַסטאַנאָווקאַ“ —

„קאַנדוקטאָר, גדיע מי דערוזשים, האָ?“

עס האָט אַ דאַמע אים פאַרשטעלט —

קאַנדוקטער, גוואַלד, ווו האַלטן מיר אין דער וועלט?

ס'איז פּול געפּאקט,

ניטאַ קיין אַרט,

און יעדן יאַגט דער זייגער.

מע שרייט, מע רעדט,

און יעדעס וואָרט

איז איינגעהילט אין שווערן רויך פון שטייגער.

און דאָ — אין לויף,

אין פלי,

אין יאָג,

דורך קרומע גאסן, צווישן הינזער,

האַט זיך אָנגעהויבן אומגעריכט

מיין ראָמאַנטישע ריזע...

— היי, בירגער! — שריי איד. — בירגער!

איד טראָג א וויאָלאָנטשעל!

אויב איר גיט מיר ניט קיין אָרט,

איר מאכט פון אים א טעל.

כ׳הייב אוף אריבער קעפ

דעם צארטן אינסטרומענט

און, ווי א קינד אן אייגנס,

איד טראָג אים אף די הענט.

נעמט זיך רעכטס,

נעמט זיך לינקס,

כ׳וועל דורכגיין אין דער מיט,

ס׳איז ניט קיין טויטער אינסטרומענט!

אייער הארץ איד היט!

א וועג!

א וועג דעם אינסטרומענט!

פאר אים אן אָרט א ברייט־געראַמען!

און ס׳האַבן אופגעהויבן מידע הענט

די פראָעטאריער פון „אַמאָ“...

ס׳איז היינט א פריילינג־טאכט. אפרעל...
עס קומען אן מיט ווינטן ווארעמע די דאַרעם־צוגן,
און אלע בירגער האָבן אויסגעטאן
די שווערע ווינטער־דיקע אַנצוגן...

די קעפ —

אנטברויזט,

גענוג —

די היטען פוטערנע...

און אלע קוקן אף מיין וויאָלאַנטשעל,

וואָס שווימט פונקט ווי אַ שיפעלע

אין אַ וואַלקן אַ פערלמוטערנעם...

דער וויאָלאַנטשעל האָט אָנגעהויבן וואַרעמען,

דער וויאָלאַנטשעל האָט אָנגעהויבן רייצן,

און דער שטייגער איז, ווי אַ שווערער זאק,

אַראָפּגעפאַרן פון יעדנס פליצע.

...עס איז געווען שוין טיפע נאכט,

אף ספאסקער טורעם האָט געשאַגן דריי,

אף רעלסן האָט זיך שטיף געשארט

דער ראַמאנטישער טראַמוויי.

מיט שיין,

מיט ליכט,

מיט מענטשן אָנגעלאָדן

פון אלע אַנצאַליקע נאַציעס,

פאַרויס גייט די לעוואַנע —

אַ קיילעכדיקער פאַקעל,

די שטערן אף די שוויבן —

אַ זיבערנע אירימינאַציע.

פון מויערן, פון טויערן,

פון מאַסקווער מוזייען,

מיקעלאַנדזשעלאָס טאַלמידיים

אונדז אַנטקעגן גייען.

דער זאָקן סטראַדיוואַריום
מיט זײַנע גרויע באַנים
דיריגירן מיט אַן אַרקעסטער
פון שאַלנדיקע פאַנגען.

שאלן מעשווענע טרומייטן,
פּינפּן די פּינפּיאַלן,
מיט מיין כאַווערטע צוואַמען
איך טאַנץ אַ קאַרמאַניאַלע.

מיט טרומייטן און מיט פאַקלען,
אַף הויכע פּערד מיט קופּער־לייבער,
זינגען גאַדגרעבער אַ ליד
פון אַלדאָן און פון באַדייבאַ...

עס גייט,
עס רוישט די דעמאָנסטראַציע,
דער הייסער ווירבל פון די פּיס
דערמאַנט אַ מורמל פון אַ כוואַליע,
וואָס לויפט צו מיר און גריסט...

די כוואַליע לויפט פון ווייטן דניעפּ,
זי פאַרט אַף יענע הענט,
וואָס האַבן זי באַגעגנט היינט
מיט שטאַל און מיט צעמענט...

עס לויפט,
עס יאָגט אַ נייַע כוואַליע
פון קאַטאַרוזשאַנישן בייקאַל,
דאָס קלאַפט —
געצוימט אין די טורבינעס —
פון אַנגאַראַ דער וואַסערפאַל.

עס לויפט,
עס יאָגט אַ נייע כוואַליע
דורך באַרג, דורך פעלדז און שטיין —
דאָס זינגען לידער וועגן איינהייט
די געסט פון טעמוזע, סען און ריין...

פויקט, פויקט,
פויקט, פויקט,
שואַלט, מעשענע טרומייטן,
קיטער טאַנצן אפן פלאץ —
דעבעדיקע קווייטן.

און עס רוישן איבער קעפּ
ווינטן אף די פאַנגען,
און עס פירן אַ געשפרעך
פויקן מיט טראַמבאָנען...

נאָר פאַמעלעך,
איינס נאָך איינס,
זע, די שטערן לעשן זיך...
און באַגינען ווערן שטיף
די טרומייטן מעשענע.

יא, באַגינען...
ס'איז שוין העל...
עס שווינגן די פּינפּיאָלן,
מיין פאַרמאטערטער וויאַלאָנטשעל
ענדיקט שוין זיך סאַלאַ...

און אַ שטיים אַ שטייע וועקט מיך,
רופט מיך פון דער ווייט:
— נו, מיר זינגען שוין געקומען...
שאַף ניט אין טראַמוויי!

...און זי שטייט אנטקעגן מיר,
און מיר שווינגן ביידע,
נאָר די אויגן אונדזערע
פיבערדיקע ריידן...

און אינמיטן
צווישן אונדז,
צווישן ביידנס הערצער,
שפּילט דער וואָלאַנטשעל
א פּרייַנגדיקע סקערצאַ...

וואַלקנדישעך אין הימל יאָגן,
ערשטע פּויגלעך שוועבן...
און עס ווילט זיך לידער זינגען,
און עס ווילט זיך לעבן.

1931

א ראמאנטישע נאכט

ו טעגט זיך, פויקן, אפן ברעט,
פלייטן, אף די פענצטער,
קאנטראבאסן, אפן בעט,
זאל לעבן מיין אַרקעסטער!

ביטע, גלעקלעך, אף דער טומבע,
פּיפּיאָלן — אפן טיש!
רויק, כעוורע, כ'בעט ניט טומלען,
די נאַטן ניט צעמישט.

פידלען מינגע — אפן שוועל!
טאצן — בא די זייטן!
א פאך פון האנט איז מיין באפעל,
מאמוירימלעך פארשייטע.

איר, טרומיטערס מעשענע —
ערלעכע פלעבייען,
אפן אויוון אייער אַרט,
זעצט זיך אויס אינצווייען.

שא! גענוג צו זעגן, סמיקן,
האַט געדוירט א ווילע.

וואָס? וואָס וואָגט איר? פֿי ק?ן?
איך זע, איך זע — אוי, וואָס מײַלער!

נאָט אײַך הערונג, נאָט אײַך ברויט,
קעז א שטיק פֿון האַלאַנד...
ווי געפעלט אײַך, קלעזמער־קעס,
מײַן צימערל, מײַן גאַלד־לאַנד...

פּוּיק פּוּאַטע, נא דיר נאָך,
פּרעסער מײַנער, גיך עס!
שא! די קאַנטראַבאַסן מיט די פּידלען
קריגן זיך פאַר ייִכעס.

אדא, מע בעמט זיך פאַר די האַר,
מע האַקט אין שלייף און שאַרבן,
מישט מען בראַנפֿן מיט קאַנאַר,
איז דאָס אויך אן אַרבעט.

נו, גענוג זיך אַמפּערן, גענוג
(די אייביקײַט פאַר וועמען),
איר זײַט אַלע גענאַלע,
א פּייער זאָל אײַך נעמען!

זעצט זיך, שיידיים, אף די ערטער,
אַרדענונג! אכטונג!
הערט: דער זייער קלאַפּט שוין איינס!
הייסט עס — טיפּע נאַכט שוין.

די מעכאַשיפּע מײַנע כראַפּעט,
איך מײַן — די באַלעבאַסטע,
און די ראַדיאָ ענדיקט שוין
לעצטע נײַס פֿון „ראַסטאַ“.

אופּמערקזאַם!

שפילער!
אכטונג, מיין אַרקעסטער!
און געדענקט זשע, מינע שפילער:
איך בין דער מאעסטראָ!

נו, צוזאמען! ווי איין פויסט!
אַנגעהויבן! אדע!
שפילט א זיד פון אדמן פאויסט
און זיין יונגער קאלע.

סקריפען סמיקן, דריקן שטייף
סטרוגעס דיין דיין דינע,
קאַנטראבאסן ברענען הייס
פון אייפערזוכט און סינע.

היי, טרומיטער, לעבעדיק,
לעבעדיק געדיכטער!
שפילט לויט מינע נאָטן,
וואָס כ'האַב אויסגעדיכטעט.

וויגט זיך הין און הער מיין צימער,
אַט דער באַלקן פאלט צום די, אפן הימל ודי לעוואָנע
טאנצט מיט וואַלקנס א קאדריס.

מיטאמאָל, פון אונטער בעט,
טאנצט ארויס די סאאוע,
א גוטן אָונט, טענצערן,
שפילערן קאווקאזער!

לויפן דורך פארביי די אויגן
ווייטע בערג און טאַָן,
לויב צו דיר, ארמעניע,
שפילט וויזואט, פייפאָל!

בארג'שפיצן שניי־מאטעווע...
פלאטערט, אָדערס בייזע!
קאווקאז, עס ווינגט סאיאט־נאָווא
די ליד פון דיין דערלייזונג.

סקריפען סמיקן, דריקן שטייף
סטרונגעס דיין־דיי־דינע,
קלינגט א ליד פון פאסטעכער,
קלינגט אין מאנדאָלינע...
און מיטאמאָל...

איז אנשוויגן מיין אַרקעסטער
פלוצעם, אומגער־כט,
און פון הויכריידער א שטים
פרעסט זיך אויס געדיכט:

אלא, אכטונג, אכטונג!
אלא, מיר הייבן אָן:
איצט וועט זינגען באַוושאָווער
זיין ליד "רעוואָלוציאָן"!

כאפט זיך אופעט מיין אַרקעסטער,
הודען סטרונגעס, פינקלען,
באַוושאָווער, איר ווייט מאעסטראָ,
שטייט ניט אין א ווינקל!

ביטע, שטעלט זיך באם פיופיטער,
קאָנטראַבאָסן, טעמבער!
שפילט די ליד "רעוואָלוציאָן"
פון מאַסקווע ביז טעמוזע...

און, ווי פלינקע ריטער, יאָגן
שטורעמדיקע יאָרן —

הונגער,

פֿייער,

לידער,

טרומען —

איר האָט אונדז געבאַרן!

אַט־אַ פֿליט פאר מינע אויגן

אף א פערד בודיאָנע...

און עס טרעטן אָפּ צוריק

ווייסע לעגיאָנען.

פויקט זשע, פויקן! שאַלט, טרומייטן!

שפילט, כעוורע מינע טרייע,

וואָס זשע שווינגט איר, מינע פלייטן,

קאַנטראַבאַסן, פייער!

הוידעט זיך מיין צימער, הוידעט,

מיין אַרקעסטער ציטערט...

און עס קלינגט אַ נייע ליד

אף מיין טישל — מיין פיופיטער...

פֿיפט א ווינט פון טורקעסטאַן,

שפילט אין מינע פלייטן,

צוגן יאָגן אינעם מידבער,

רופן מיד באַגלייטן...

און פון צאַפן ביו די קרימער

הייסע ברעגן גרינע,

הער איד, ווי עס דרייען זיך

רעדער פון טורבינעס.

הער איד, ווי עס פאָרן ביימער,

ווי עס קלינגען זעגן.

אוי, ראסייע שטרויענע,
לאַמיר זיך געזעגענען.

— מאַעסטראַ! — קלאַפּט מיין פינקעלע — מאַעסטראַ!
היי, נייט דרימל!
טוט אַ קוק הינטערן פענצטער —
אַ טומל, אַ געווימל...

— מאַעסטראַ! — פּייפּן מיניגע פּלייטן. —
טוט אַ קוק אין דרויסן,
זיין גענוג אייך באַלעמען,
אַ געפּאר אַ גרויסע!

זעט, באַ אלע זייטן,
פון וועלד'ס ביו דעם שליאַך,
דאכט זיך, וועלף צווייפּסיקע
שטייען אַף דער וואַך.

שוואַרצער הימל.
טיפּע נאכט.
ס'קלינגט דער זייגער צוויי.
בארג'ארוף צו מיין אַרקעסטער
גייט פון שיקדים אן ארמיי.

גראפּאָמאנען, מאַרעוויכער,
שיקדים צימבלען אַף די לירעס,
שרייבן לידער מיט די עקן,
מיט די הענט — מעסירעס.

וויגט זיך היין און הער מיין צימער —
אַ געפּאר! אַ געפּאר!

קאנטראבאסן בייגן זיך
און רעווען טיף פון צאר.

פויקן מיינע —

אפן שוועל!

איר —

די באריקאדע.

היי, טרומייטער, וועק די ועלנער,
וועק מיין שלאג-בריגאדע!

פון אונטער בעט, פון טשעמאדאן,
שפרינגען מיינע לידער.
א גוטן-אונט, מיינע ועלנער,
א גוטן-אונט, ברידער!

איז א שווערער שלעכטער שאַץ
קומט איר, מיינע טרייע,
ווען איך רוף אייך, זייט איר דא,
גרייט זיך געבן פייער!

סקריפען סמיקן, דריקן שטייף
סטרוגעס דיין-דיין-דיינע,
קאנטראבאסן ברענען הייס
פון אופרעגונג און סינע...

און מיין קאפ מיין דויער וויגט זיך,
וויגט זיך הין און הער...
(עפשער האב איך אויסגעטרונקען
היינט א בייסל מער?)

די דריטע טאכט איך קאן נישט שלאפן,
די קישן איז מיר הארט,
א וואָדקן לידער איז אנגעלאפן
און דונערט אף מיין הארץ.

מיטאמאָל א קלאַפּ אין טיר,
נאַכאמאָל און פעסטער.
זיי, ווער קומט באנאכט צו מיר
שטערן מיין אַרקעסטער?!

וואָס איז דאָ פאר א געפילדער?
(הערט זיך הינטער טיר)
איר זאָמט ניט שלאָפן, שאַכן ווילדער,
(הערט זיך הינטער טיר)

עס שלאָפט אצינד דער ראטנפארבאנד,
און איר מאכט זאָ גוואלדן...
אויב איר וועט ניט אופהערן —
איז די מיליציע באלד דאָ!

שטייט א בירגער אפן שוועל
אין א לאנגער פעלער ינע, —
כ'האַב אים, דאכט זיך, ווו געזען:
אפן גאס, צי אף דער בינע.

אַ גוטער פריינט, אנטשוולדיקט מיר,
כ'האַב ניט געווארט אף אייך,
כ'האַב ניט צוגעגרייט קיין קיבעד,
נאָר מיט פריינטשאפט בין איך רייך!

און דעם נעמעס זאָגן אייך,
מיינע גאַלדענע פינאנסן
שפילן זייער אָפּט בא מיר,
ווי זאָגט מען דאָס, ראַמאנסן...

נאָר, בישקאָשע, כ'האַב מיין גאסט,
מיט וואָס זיך צו בארימען:
ברויט און הערינג, הייסע לידער,
און א שנעפסל: פרימא!

יא, אנטשודיקט, גוטער פריינט,
ווי איז איינער נאָמען?

— מע רופט מיך פענדזל לאַקערמאן,
פרוויט זיך נאָר דערמאָנען!
ווי איז דאָס אזוי געשען,
איר זאָלט מיך ניט קענען?

וויסט איר, ווער עס שטייט דעם אייך,
דזער דיכטער, וויסטער,
פענדזל לאַקערמאן, דער קעניג
פון די קאלטוריסטן!

בום! בום! — קלאפן מיניע פויקן —
ווי געפעלט אייך אזא מיניע?
ניט קיין וועלף און ניט קיין שיידים,
ניט קיין גווארדיעס קיין ווייסע...

א קעניג נאָר! א קעניג גאָר! —
לאַכן מיניע פלייטן,
וואָס זשע שפילט מען ניט קיין טוש?
וואָס שווייגן די טרומיטן?

— איך לעב אָט דאָ, אנטקעגן אייך,
מאעסטראַ ווילדער,
איר לאָזט ניט שלאָפן אלע נאכט,
איר טומלט און איר פילדערט.

זאָגט מיר, וואָס זשע טוט אייך וויי,
באווייזט מיר אלע ווונדן,
שנעל וועל איך פארהיילן זיי,
כיוועל אייך ווייזן ווונדער?

טאנצט א טענצל לאקערמאן,
וויזנט מיר זינע ווהנדער,
מיינע פידלען יאמערן
פון ווייטעקן און ווהנדן.

זיי בעטן זיך, זוי קינדערלעך:
ראטעווע אונדז, גיכער!
יאג אים ווי א הונט ארויס,
דעם שעד דעם מארעוויכער...

סקריפען סמיקן, דריקן שטיף
סטרוועס דיין דיין דינע,
קאנטראבאסן ברענען הייס
פון אופרעגונג און סינע.

הוידעט, וויגט זיך מיין אַרקעסטער,
שפילט פאגאט א סאַלאַ,
פליטן בינדן אים די הענט,
טונקען אים אין סמאלע.

קאנטראבאסן גיבן פייער,
טאצן קייקען אים אין שטרוי,
און דאָס קיינע פייקע הודעט:
גוט אזוי! גוט אזוי! גוט אזוי!

פליט ער זוי א פייער־קנויף,
פליט צו זינע שיידיים,
און ער מוז אף אייביק שוין
מיט מיין שוועל זיך שידדן...

היי, טרומיטערס, לעבעדיק!
לעבעדיק־געדיכטער!
שפילט לויט מיינע נאָטן,
וואָס כ'האָב אויסגעדיכטעט.

אַרדענונג!
אכטונג!
אופמערקזאם, אַרקעסטער!
ס'גייט אוועק די נאכט שוין —
אַנגעהויבן!
פּרעסטאַ!

וויגט זיך הער און הין מיין צימער,
אַט דער באַלקן פאַלט צום דיל...

און אין הויכן הימל שטערן
לאנגזאַם לעשן זיך און שטיי...

ווערן העלער מיניע וויינער,
קלינגט דער זייגער פיר,
זע איד, לעם מיין קליינעם שטיבל
ווארט א שטראל אף מיר.

אפן הויכן הימל שווימען
וואַלקנדיקע שיפלעך,
שפיר, פאגאט, א סאַלץ-הימן
פון גינען-שטראל געשליפן...

אין ווייטן מינסק שטייט און מיין טאטע, —
א גרוס דיר, היים, פון דיין מעזיניק!
אוי, וויסרוסלאנד מיניע, בלאַנד-קודלאטע,
דו וועסט שוין מער אף דודעלעך ניט זינגען...

איד זע, ווי ס'ברענען דינגע מעושעס
און עס קלאַנגן דינגע לעצטע בערן.
אף דינגע יונגע בליענדע בעריאַזעס
גייט און אצינד א נייער שטערן...

און פון צאָפן ביז די קרימער
הייסע ברעגן גרינע
הער איד, ווי עס דרייען זיך
רעדער פון טורבינעס.

הער איד, ווי עס פאלן ביימער,
ווי עס קלינגען וועגן,
אוי, ראסייע שטרויענע,
לאַמיר זיך געזעגענען...

1932

דאס גארדענע עפעלע

האָט געלעבט אמאָל א שניידערל,
האָט זיך אים געכאַלעמט א כאַלעם,
דעם שניידערל,
אז אינמיטן וועג שטייט א בוים,
א יונג ביימעלע,
און אפן ביימעלע הענגט אן עפעלע,
א גינגאַלדן עפעלע...

(פ א ל ק ס ל י ד)

ו איז שטייל אין וואַרלד. עס שווינגן אונדזערע האַרמאַטן,
דער סינע איז שוין ווייט. מיר יאָגן אים פון אונדזער היים.
מיר זיצן באַ אַ שייטער אויסגעמאַטערט.
ווי גוט אין וואַרלד? די ביימער סוידען זיך געהיים...

עס סטאַרטשען פון דעם שניי די צייכנס פון געשעען,
איר וועט די בערגלעך? אָן אַ צייטעם, אָן אַ שטיין...
דאָס איז דער רוסישער, דער פראַסטיקער געלעגער,
ווי איביק פוילן וועט דעם פינטס געביין.

אין שייטער קאַכט, ווי זון אין כוידעש טאַמעז,
די היץ, ווי וויכע קינדער־בעגעלעך, די באקן ראצט.
עס זיפצט די קאַשע אין די קעסעלעך...
ווי כעסדיק דער טאַם איז!
אין אש די הויט אף די געבאַקטע בולבעס פלאצט.

עס שפארט פון ווי ארויס די מעליקע געדערים,
ס'איז הייס! בלאזט אויס! באשיט מיט זאלץ,
גיסט אן דעם ספירט! פארבייסט מיט הערינג,
און ווארעם ווערט אין מויל און האלדז.

די לעפל הייצערנע א צי פון די כאליאוועס,
און ניט געניגט די קאשע גליקע א קער, א מיש!
זאל לעבן, ברידער, די סאלדאטסקע הייליקע פאטראווע,
אן א דאך, און אן א ווייב,
און אן א טיש...

עס שיפען גרינע לאפעס פון די יונגע יאדלעס,
און ס'קנאקט א שרויפיקער געדיכטער פלאם,
די ציינער בליאסקען ווייסע, ווי געשילטע יאדרעס,
די שטיקער כאוער צוגעברויגט... ווי כזעסדיק דער טאם!

דו פילסט, דיין הארץ קלאפט לעבעדיק און לוסטיק,
צעשנייד דעם ברויט! און ווארעם אן זיין שטיינערדיקע הויט.
ווער ס'האט געגעסן ווינטער, בא א שייטער, ברויט א לוסטע.
יא, דער קאן וויסן, ווי געשמאק איז ברויט!

ווי פרישע קאלע אָנגעשמירט מיט האָניק,
דעם גומען קיצלט, קושט די צונג געשמאק.
לעכאים, ברידער לעך! וואָס שווינגט אונדזער האַרמאַניק?
היי, שפיר, וואסילי! שפיר אונדז עפעס, סיביריאק!

וואסילי, שפיר! א קישעף־שפילגל איז דיין ניגן,
איך זע דיין כאטקעלע... ס'גייט צמעצער ארויס...
ווי קייטן גאָדענע, צוויי צעפ געפאָכטענע זיד וויגן,
די אויגן טוי־ק־פֿיכטע בא דיין פרוי...

און עס שטארבט דער ניגן, נאָר עס קוויקט די הערצער
שטידער פלאם פון שייטער און פון שניי די רו.

עמעץ וועקט מיך: היי, סערוזשאנט, אהערצו! —
נעענטער צום פייער, דערצייל אונדז עפעס דו.

שיט יעדער פון זיין בייטעלע מאכאַרקע א ציגיינער
(ווי זיס דער רויך, ווען דו ביסט זאט?).
א יידיש מייסעלע באם צאנקענדיקן פייער
דערציילט זינע כאוויירים א דיכטער א סאַלדאט:

אין כיסלאוויטש, צי ליבאוויטש,
צי אין סמילאָוויטש, אואריטש
האַט געלעבט א ייד א שניידער
אין א שטעטעלע, אין רייסן...
הערט זשע, כעוורע, כ'וועל דערציילן
וועגן אים א שיינע מיסע...

האַט דאָס שניידערל געהאט
איי, א ווייבעלע, א כוואט!
גרויס איז זי ווי א קעזניעס,
בלויע לייפעלעך (פון קאעס)...
מיט א פענעמל — א פינג,
ווען זי רעדט, איז בעסער שווייגן.
אוי, א צינגל — פעך און שוועבל!
און א קעלכעלע — א קוויטש.
גאַט באהיט אייך און באשיץ!
זאָנט דער שניידער אין א שפאס
שאבעס, ווען ער גייט אין גאס:

— כ'האַב א דאַרן, וועלכער ברענט
און ווערט קינמאַל ניט פארברענט...
ווי עס קומט נאָר דער פרימאַרגן,
נעמט זי קלאַגן, נעמט זי זאַרגן:

— קאָן איך שלאָפן? קאָן איך רוען?
אזוי קינדער — קרוע־בלוע,
אוי, יעס עקט זיך מיר דאָס לעבן...
ענטפער, קאלטער לונג־און־לעבער,
נייסט און נייסט אַ גאַנצע וואָך,
פארדינסט אַ גילדן מיט אַ האָך!

נאָר ער מאכט זיך קעלעיאָדע,
ציט פון נאָדעלע דעם פאָדעם,
מאכט אַ קניפל, טוט אַ שפּיץ,
קראצט דאָס בערדעלע דערביי,
און ער זאָגט איר מיט אַ ניגן:

— ראק דו ווילסט זיך מיט מיר קריגן.
אוי, זונגאַסי, דושע מינע,
ווילסטו, וואָס איך וויל דעהימנע?
ניט קיין ציבעלע מיט זאָרץ,
נאָר אַ קוגעלע מיט שמאָרץ!

ווערט זי גרין און רויט. זי ברענט,
און יעס שמארצן איר די הענט —
מיט דער לאַפעטע אַ קנאק
אין העם שאבעסדיקן היליאק,
מיט דער פאַמעלע אַ שמיץ,
שיסט אין אים אריין אַ קוויטש:

— וואָס, דו טרייבסט פון מיר קאטאָוועס?
אוי, דו קאלטער מאכאמאָוועס,
פאר אַ גילדן מיט אַ לאָך
אַ קוגל גאָר? אינמיטן וואָך!!!
אוי, דו יאַלאָפּ, אלטער טערעד,
ביסט שוין גאָר אראָפּ פון דערעד,
זאָג מיר, וואָס דיר ווילט זיך נאָך

גלאט אווי אינמיטן וואָך?
באָקסער? טייטלעך? פאָמערעאנצן?
זיסע טשאַטעס און מאַראַנצן?
און אַ לימענע צו טיי?
וויי איז מיר און ווינד און וויי...
עפּשער האָט זיך דיר פּאַרוואָרט
ס'קיישעף־עפעלע פון גאַרדז?
גאַט אין הימל ווייסט נאָר איינער —
ציסט דעם קליאַק פון מינע ביינער;
נייסט און נייסט אַ מאַנצע וואָך,
פּאַרדוינסט אַ גיטן מיט אַ לאַך!
זאָגט דער שניידער מיט אַ ניגן:
— וואָסט — אַ גיטן? ס'איז אַ ליגן!
כ'האַב אַן אויצער, אַ בור־לאַנט,
קוק אין שפיגל אַף דער וואַנט.
אַט אווי ט'געלעבט אַ שניידער
אין כיס־לאַוויטש, צי ליב־לאַוויטש,
צי אין סמיל־לאַוויטש, אַזאַריטש,
אין אַ שטעטלעך, אין רייסן,
הערט זשע, כעוורע, ביזקל סאַף
וועגן אים די שיינע מיסע.
ליגט דאָס שניידער־אין בעט
און אין כאַלעם ער דערזעט.
אַז אין אויוון ברענט און בראַט...
וואָס איז דאָס, מיין ליבער גאַט?
עפעס קלאַפט און עפעס קלינגט,
עפעס בויצקעט זיך און שפּרינגט,
עפעס קיצלט אים און וועקט...
ווייסט איר, וואָס פון אויוון שמועקט?
צימעס פּריקעט: שיפ־שיפּ...

און א קרופניק; כליפ־כליפ...
די געבראָטנס: שיק־שאק...
הינער־לעבער: ציק־צאק...
סארא מיכל! ווי געשמאק!
וואָס איז דאָ א סאך צו ריידן,
ניט קיין אויוון — א מאננידן!
עסט דאָס שניידערע אין שיק־
כאָדע מיט א כאָצי אָף...
ווי ער נעמט זיך צו דעם ביין,
בלויבט עס שטעקן אין די ציין.
קוקט דער שניידער און דערזעט:
שטייט א מאלעך לעם זיין בעט!!

— א גוטן־אונט אינד, רעב זאָרעד!
אוי, וואָס קינדער, אָן אייגהאַרע...
איר זייט, דוכט זיך, קליין און דאר,
נאָר איר קינדערט, ווי א גוואר!
האָ וואָס זאָגט איר? קליינע גליקן?
ווייץ די קינדער בעטן פיקן?

— יאָ איך ניי און ניי א מאנצע וואָך,
פאָרדין א גיידן מיט אַ לאַך...

זאָגט דער מאלעך: — שווייגט א ווייץ!
כ'קום פון בעטן אָן שעל מיילע...
כ'שטיי אָף מלין דעזשורסטווע היינט באגינען
און איך צימבל מיר אָף דאָוידס מאנדאָלינע,
מיטאמאָ א באסקאָ: עקסטרע, מאלעך, מאך א רייס,
צו רעב זאָרעכן אין שטיבל ברענג א טרייסט,
וון זיין גליק דערווארט אָף אים, באווייז אים,
און אהינצו מאך מיט אים א ריזע!
הייבט זיך אָף, רעב זאָרעד! זיין גענוג צו קרעכצן,

זעצט זיך אף מיין פלייצע, אט אהערצו...
נאָך די פליגל מינע טשעפעט ניט, פאוואָליע,
אָן די פליגל איז דאָך אָך און וויי מיין האַליע...
כאַטש א נאקעטער בין איך — איז מייִלע!
אַבער פליגל האָב איך, בין איך שוין א מייִלעד!

פאטשט דער מאלעד מיט די פליגל,
זעצט דעם שניידער־אף זיך,
נאָכאמאָל א פאטש די פליגל,
פליט ער, ווי א פויגל, גיך —
איבער טימקאוויטש, באַברויסק,
איבער סמילאוויטש, לאהוויסק,
איבער סמאָעוויטש, פראָפויסק,
איבער שקלאָוו און ראַהאטשאָוו,
סטארע־ביכאָוו, מאַהיליאָוו...
פליט דער מאלעד מיטן שניידער
הויך אין הימל, ווי א בליק,
איבער פריפעט און בעריאַזע,
איבער סאַזש און איבער פטיטשו.

אף די פריזבעס קוקן ווייבער:
וואָס איז דאָס, מיין ליבער גאַט?
ס'איז א מאלעד, ניט קיין מאלעד,
עפשער פאַשעט א פידאַט?
פאטשט דער מאלעד מיט די פליגל:
— נאָך איין רעגע, אַט־אַ באַלד!
און ער לאָזט אראָפּ דעם שניידער
אין דעם קאַמארויקער וואַלד...

— דאָ ניט ווייט, אין וואַלד אין טיפן,
הענגט דיין גליק, וואָס דו'סט געוואָלט.

1 פריפעט, בערעזינא, סאַזש, פטיטש — טייכן אין ווייסרוסלאנד.

אף א דעמבעלע א יונגן
הענגט אן עפעלע פון גאלד...
טאריאג יאדערלעך אין עפל,
זאלסט פארוזכן אימנעם בלויז,
דעמלט וועט דיין האברע-מאזל
גלייך אריין צו דיר אין הויז.
נו, איך אייל זיך צו דער ארבעט,
זיי געזונט! איך פלי צוריק.
האסט געווארט אף גליק פון הימל,
אט איז עס לעם דיר — דיין גליק!

ס'האט א פאטש געטאן א פליגל...
צי א פויגל, צי א בלאט,
שטייט דער שניידער א געפלימטער
און זיין פאנעם טויט און בלאס.

זאפרענדיקע קליאנען-בלעטער
שורשען אונטער זיינע פיס,
צווייגלעך אין גרינע העמדלעך —
קלינגען גלעקלעך — די ניס...

און א ווינטעלע א סאמעט
האלט אים פארן האנט און גלעט...
טאטע-פאטער, וויינט דער שניידער,
איך בין אין א היבערפלעט!

...וויפל מאל האט ער אין כאפעם
ס'גאלדן עפעלע געזוכט.
איצט דערווען עס אף א צווייגל
און זיין יאדערל פארוזכט.

האָט ער שטיף געוואָגט א טפילע
און איז איינגעשלאָפן מיד,
און א פידל א כער יאָזקע
האָט אים צוגעשפילט א ליד...

...ס'איז שטיף אין וואַרד.
און אלע שווייגן בא דעם שניטער,
נאָר אין די קעסעלעך דאָס וואסער פלאפלט לעבעדיק און זידט,
און ס'האָט פלוצעם דער האַרמאַניק
זיך צעקלונגען א פארשניטער,
און מיר זינגען אלע הייזערדיק א ליד...

קלאפט די ליד מיט פליגלען, פליט פון הייסע ברוסטן,
פליט אריין אין שניטער, טרינקט זיך אַן מיט פלאם,
טוט א קלאפ די ביימער און א ריס די קוסטעס:
היי, א ווארע מאכט! א ווארע, פרייגעראם!

העכער, בראטצי, ישטארקער! דאָמיר אלע זינגען!
הערט נאָר, הערט, ווי ס'ברעכט זיך אפן טייך דאָס אייז!
עפשער ביין איך שיקער צי אראָפ פון זינגען?
זעט! —
א מענטש פון וואסער קריכט אהער און שפרייזט...

שטילער, בראטצי, שטילער!
ניין, מע הארף ניט שיסן!
ס'איז א ייד פון געטאָ. ער איז גרין און גרוי,
ס'איז דער אלטער שניידער!
דאָמיר אים באגריסן:
הדראווייא זשעלאיעם, טאָווארישטש פאָרטנאָ!

וויין ניט, אלטער, וויין ניט! דיניע הייסע טרערן
רייסן אוף די הערצער און האָס בלוט צינדט אָן.

וויין ביט, אלטער, וויין ניט! אף די ביקסן-רערן
דיין נעקאמע פלאטערט, ווי א פאן.

זעץ זיך צו צום פייער, מירן זיך אטכייען,
מיר, סאָוועטישע סאַלדאטן, דינע זין!
גיסט אים אָן א קענדל? זיידעניו, לעכאים!
שפיל, וואסילי, הייסער! פריילעך זינג!

עד, דו, יאבלאטשאָ,
עפֿ רוסישער,
דינע בעקעלעך
נאַר צעקושן זיי.

עד, דו, יאבלאטשאָ,
סאמעט קעפעלע,
קייקל זיך אף גאַרער וועלט,
גאַרן עפעלע...

1947 — 1942

דאָס געזאנג וועגן ברידער

די מילכאמע האָט זיך פארענדיקט. ריזיקירנדיק
מיטן לעבן, האָבן מיניארן געראטעוועט א שטאַט.

געשען איז דאָס אינמיטן נאכט,
געזיפט האָט שטיף א פריילינגדיקער רעגן,
א קינד — אַקאַרשט פון מוטערטראכט —
האָט מיט געשריי די וועלט באגעגנט.

גלייך ס'וואָלט דערשפירט פון דרויסן א געפאר,
און ווייל צוריק אין מוטערס אינגעווייד.
עס וויינט, ווי ס'וואָלט דערהערט דעם גזאר,
וואָס אומגעבראכט האָט אויך מיין יינגעלע...

פארוואָס זשע קומסטו, קינד, אף אַט דער ערד
מיט אויסגעשריי פון צאָרנדיקן ייעש?
צי דען דערפאר, ווייל האָסט דערהערט
סיגנאלן פון אַריארעם אינעם יישעוו?

• • •

וואָס איז געשען אינמיטן נאכט? וואָס איז געשען?
עס וועקט די שטאַט דער באס פון א סירען.

אַט ווערט ער שטייל און ווידער וואקסט און רופט,
א ווילדער באסקאל זעגט די לופט.

און טוט א פאל, פונקט ווי א דונער, אף א דאך:
שטייט, בירגער, אוף! שטייט אוף! זייט וואך!

און זקיינעס טיימען, אז פון גאט איז שוין באשערט,
מע זאל ניט קאנען רוקן שלאפן אף דער ערד.

און נאך וואס רעגנדל — עס גייט און גייט,
דער פריילינג שפילט א ניגון אף זיין פלייט...

• • •

דאס ערשטע רעגנדל האט שטיפעריש געפלאפלט,
געבענטשט די ערד מיט פריילינגדיקן גנאל,
און בא דער מומערס ברוסט האט הייס געצאפלט
דער צוקינפטיקער בויער פון דער שטאט.

דא, באם געבורט-הויז, זינגט מען ניט קיין סערענאדעס,
די לייכטע לידער ווערן דאָ געקעפט,
דאָ איז די ערשטע און די שווערסטע באריקאדע,
ווי ליבע ראנגלט זיך, ווי ליבע לעבט.

ווייל דעמלט, ווען דו ווערסט שוין עלטער,
ניט איין מאָל אויסגעפרוּווט פון שטורעמווינט,
פארשטייסט, ווי שווער עס איז צו זיין אן עלטער,
ווי גוט צו גיין שפאצירן מיט דיין קינד.

ס'קאן זיין, דערפאר האט דאָ לעס הויז געפלאטערט
א מענטששעך הארץ, וואָס האט פון אומגעדולד געברענט
און ניט געפילט, ווי ס'האט האָס פריילינג-רעגנדל געפלאפלט,
און זיך ניט צוגעהערט צו דער יעלאַזע פון סירען.

ס'איז ער —

ניין, ניט קיין הויכער, ניט קיין קוטשעראווער,
ניין, ניט פון די, וואָס שפּיץ העלדן אין קינאָ —
א שטיקער יאט, א בלייכער און א דארער,
דאָרט פון א שטעטל ערגעץ לעס בערעזינאָ.

פון יענע שטיבלעך, וווּ מע'אָכע איז — מע'זוכע
און וווּ מע האָט פון דוירעסלאַנג געגלויבט,
אז מו'ישע האָט צעבראָכן ו'ינע זוכעס,
ווי'ל רייכקייט קומט פון „סיגנוווו“, אָרעמקייט — פון „לוי“.

א, ברידער אומגעבראכטע — פידעלעך צעבראָכענע!
זאָל איינער נייגן ו'יין אין האַרץ מי'נעם פארהיט.
דאָ, אין די שטעטלעך, אונטער שינדל-דעכער מאַכיקע,
האָט איינער די געקלונגען און געברייט...

פּיווע... פּיוועלע, געדענקסטו,
צו געדענקסטו יענע יאָרן,
ווען מיר פלעגן פרי-באגיינען
גיין צוזאמען צו דער אַרבעט
אין די לעדערנע טוזשורקעס,
אין די שטיוועלעך פון יוכטע,
איך — א מאַשיניסט א יונגער,
דו — א האַקטער פון מאַטאָרן.
ס'פלעגן פייגל אין די נעסטן
אונדז באגריסן, ווינען שירע:
— היי, א ווארע! מאכט א ווארע!
ס'גייט די יונגע גווארדיע קעמפן.

אז די בייזע ערוד זאָל זוערן
א גאנדיךן פאר די מענטשן...

און איין אָוונט, נאָך דער ארבעט,
פלעגן מיר אין סאָד שפאצירן
אין די קאַרטענע פידזשאַקלעך,
אין געניצעוועטע הויזן,
זעלטן ווען צו זאט געגעסן,
נאָר געזונגען און געלייענט
מאיאקאָוסקיס —

Левой!

Левой!

און האַפּשטיינס —

מיר גייען

אין די יבנע פאַרנטיקע רייען,

שפאנענדיקע מענטשהייט!

ווייטע יאָרן, שווערע יאָרן...
אין די דערפער באלעגומפּים
צינדן אָן די שויערס טוונע.
ווי א בער האָט זיך צערעוועט
אונדזער שטרויענע ראסייע...

• • •

ווי די צוגן, דורכגעפלוזגן
זיינען יענע שווערע יאָרן.
אף די פעלדער פון קאַווירטן
גיסט ויך אָן מיט מילך דער קאָרן.
דעמלט גראָד, ווען די קוקאווע
האָט געווינטשט אריכאס־יאָמים,
איז דאָס לאַנד אונדזערס באפאלן
מיט דעם האַקנקרייך דער האַמאָן.

איך האָב אויך אַ ביקס גענומען,
זיך געשיידט מיט מיניע לידער.
דאָרט, וווּ ס'האָט דער פּיינט געטראָטן,
אַלץ אַוועק איז קידער־ווידער...

דאָרטן ווײַט, אַף יענע פעלדער,
ווּ מע איז אין שניי געלעבן,
דאָרטן, וווּ דער ביזנער הימל
האָט מיט פלאם און בליי גערעגנט —

אויסגעהארגעט זיך און טאטעס,
טעכטער אהנדערע געשענדעט.
טיף אין וואלד דאָרט, אַף אַ צווייגל,
הענגט אַ מייסע, אַ לעגענדע...

כ'האָב דאָס מייסעלע געפונען,
עס פון צווייג אראָפּגענומען,
און עס גייט מיט מיר צוזאמען,
ווּ איך האָל נײַט גיין און קומען.

...אמאָל, גאָר אמאָל, ערגעץ ווײַט אין דער וועלט,
איז געגאנגען אַ וואַקן דורך וואלד און דורך פעלד.

דערזעט ער, עס ויצט באַ דעם וועג אַף אַ שטיין
אַ מאַלעך אַ קינד און עס ווײַנט און עס ווײַנט.

— וואָס ווײַנסטו, מיין קינד? — האָט דער וואַקן געפרעגט. —
מיסטאמע פאַרבלאָנדזשעט? דו ווײַסט נײַט דעם וועג?

— אַ זיידעניו, וואָג, — האָט דאָס קינד זיך געווענדט, —
ווען קומט אַ צוג אָן פון יענער־וועלט, ווען?

— פון יענער־וועלט, זאָגסטו? נײַט פרעג און נײַט מאַן,
פון יענער־וועלט קומען קיין צוגן נײַט אָן.

- פארוואס האָט די באַבע אַנומלֶט געזאָגט:
א צוג מיטן טאטן פון יענער־וועלט יאָגט...
- וואו, קינד מינס, ניט וויין, ס'איז דער טאטע פאראן.
ער לעבט דאָ ניט ווייט, אין א גרויסן קורגאן.
- איז וואָלט ער פון דאָרטן א שפּילכל געבראַכט,
און איך וואָלט ניט וויינען אין וויגל באַנאַכט.
- ער האָט ניט קיין צייט און זיין אַרבעט איז שווער,
ער הייסט מיט זיין בלוט דאָס האַרץ פון דער ערד...
- די ערד איז דען קראַנק? דאָס האַרץ טוט איר וויי?
איז דאָרף מען זי היילן מיט האַנדיק און טיי...
- דאָרט טיף אין דער ערד שלייפט א זקיינע די ציין,
זי לעבט נאָר פון בלוט און פון אונדזער געוויין.
- איז דאָרף מען זי פאַקן, די זקיינע, דאָס שלעכטס,
וואָס אַלצדינג פאַרניכטן און אויסראַטן לעכצט...
- זי גרייט איר רעציכע פאַרשטעלט און געהיים,
זי האַלט אים, דיין טאטן, און לאָזט ניט אַהיים...

דאָ אפן פעלד, לעס אונדזער שטאַט,
האַט זיך דאָס מייסעלע אפּסגיי צעקלונגען,
נאָר, ווי א שפּאַרבער, די סירען
האַט זיך א וואָרף געטאָן און עס פאַרשלאָנגען.
דאָס פּריינג־רענגנדל האָט אופּגעהערט,
ווי זיך פאַר עמעצן דערשראַקן,
און איז ארויסגעלאָפּן פון דער שטאַט
אין פּוסטריט נאָך דעם וואַנדערער דעם זאַקן.

און אפן הימלס צאפלדיקן ראנד
האָט שאַרף אַ בלייץ געטאָן קייל־גאַלדיק,
דער וערשטער שטראַל האָט אינעם רוים
די וואַלקנדהעד גענומען גאַלץ.

ריש־ראשיק האָט מיט פּליגל זיך צעפּאַכט
דער בייזער מאַרעשכוי־עניק, דער וואַראָן,
דערפרייט זיך מיט דער טויט־געפּאַר,
וואָס רייסט זיך פּון דער ראַדיאַ און וואַרנט.

און ווי פּון אַ געשמאַקן שלאַף,
ווען ס'רוט דאָס האַרץ און אַטעמט שטייל־געלאַסן,
האָט פּייווע זיך אַ ריס געטאָן פּון אַרט —
אַציגנס ווי פּון אַ וועץ אַ טעמפּיק־האַסטיקן.

אַ סטרונוע, וואַכט זיך, אין דער שטידקייט האָט געפּלאַצט...
פאַרשווונדן פּלוצעם איז דער ניגן,
וואָס באַם געבורט־הויו האָט אַ גאַנצע נאַכט
גערוט אין פּיוועס האַרץ, ווי אין אַ וויגל...

• • •

...ער גייט פּון גאַס צו גאַס,
זיין גוטן כאַלעם האָט צעפּליקט
פּון ראַדיאַ־הילכער אַ יעדיע:
עס האָט דער טויט דאָ, טיף אונטער דער ערד,
פאַרגרייט דער שטאַט אַן אומגעריכטע טדיע.

מע וואַנט, אַ וואַנדערער אַ וואַקן האָט אַנטדעקט
דעם סוינעס פאַרמאַסקירטן אַופטו:
אַ קעלער באַמבעס, מינעס, דינאַמיט,
וואָס קאָן די שטאַט אַ הייב טאָן אינדער־לופטן.

טײַוול־אַנײַשע רועצײכע פֿון דעם האַקנ־קרייץ
האַט ווי געכרײפֿעט פֿאַר וײַן מיסע:
איך לעב! און לאַז אײַך אַ געשאַנק — דעם טױט,
וואָס ווײַל נײַט פֿרײַווײַליק אױועקגײן אײַן העמיסיע.

און עס דערמאַנט דער יאַמער פֿון סײַרען:
נײַן, לעבן שטייט אײַז נאָר אַ גוטער כאַצעם,
און נײַט אומזיסט אַ נײַגעבאַרן קײַנד
באגריסט די בײַזע ווערט מיט אַ יעלאַצע.

• • •

די טױט־געפֿאַר דריקט בלײַק־שווער,
ברײַט, ווי מיט זײַנדײַקן שוועבל,
אײַן אלע בלײַקן — אַ באַגער:
בלײַבן לעבן! בלײַבן לעבן!

די ייִשעווי־שטיבלעך, דאָ נײַט ווײַט,
דער האָן, וואָס אַפֿן קײַמען פֿלעמרט,
און יעדעס בײַמעלע עס בעט זיך, שרײַט:
בלײַבן לעבן! בלײַבן לעבן!

די שטאַט — נײַט לאַנג אַרויס פֿון אש,
און אײַצט — אַ יונגע יעפֿאַסטוואַר,
אַן אױפֿגעצאפֿלעט זײַ ראשט
לעם יעדער טיר, לעם יעדן טויער.

ס׳גײַט קײַנד־און־קײַט מיט האַק־און־פֿאַק,
זעט! זעט! די פּײַגל פֿלײַען פֿון די נעסטן,
זײַ האָבן מיט די שונאַבלעך ווי דערטאַפט,
אַז ס׳אײַז די געגנט דאָ פֿאַרפֿעסטעט.

...אַט בלײַבט ער שטיין אײַנמײַטן שטאַט
און קוקט פֿאַרזײַגעט און פֿאַרמאַטערט —
דער מענטש,

וואָס אים באַשערט געווען איז גראַד
אין יענער זאַכט אַפּסאָני צו זיין א טאַטע...

נאָר אין געדאַנק, נאָר אין פאַרלאַנג
האַט זוי א נאָדעלע גענומען שטעפּן:
דאָס קערנדל פון נייעם זאַנג —
דאָס אייפּעלע... זאָל בלייבן לעבן?

ס'האַט אים א ריס געטאַן פון אַרט,
א קאַלטער שווייס האָט אים באַשלאָגן,
ער פילט אַליין ניט, זוי ער יאָגט,
גלייך ווי א ווינט וואָרט אים געטראָגן.

צי דען, האָט ער געטראַכט, מיין גאַט,
כ'בין ווידער א באַגאַזלעכער?
ניטאָ קיין איינער דאָ אין שטאַט,
וואָס זאָל אים אָפּגעבן א מאַנלעכעוואָר...

דאָס האַרץ — עס רייסט זיך פון דער ברוסט,
דאָס בלוט האָט, דאָכט זיך, אַנגעהויבן פרייַן.

אין דעם געבורט־הויז — שטייל און פוסט,
פאַרהאַקט די פענצטער און די טירן...

• • •

שוין האַלבער טאַג, עס שווינגט די שטאַט,
ווי אויסגעטאַן פון אלע זאַרגן,
מע זעט קיין מענטש, מע הערט קיין טראָט,
גלייך אלץ איז פּלוצעם אויסגעשטאַרבן.

און נאָר א ווינטל שפּרינגט און פליט,
כאַפט אָן א קאַץ באַם אויערל און קיצלט...

און מיטאמאָל די רו צעפליקט
א שארפער קלאַפ פון מאַטאַציקל.
און ווי א דונער, האַסטיק־ראש,
צעשיט ער זײַנע הייסע קלאַנגען,
און דער באַפעל איז: פאקן די מאַרשאס!
דעם טויט — די מאַכעשייפע פאנגען!

• • •

...אהיין? — וווּ ס'ליגט דער טויט פון וויפל יאַר!
ער מוז אַליין א קוק טאָן מיט די אויגן...
„בלויז איין מאָל האָט א טאַעס דער מיניאַר!“ —
אהיין, וווּ ס'לויערט די געפאר, האָט אים געצויגן.

אהיין, צום פעדל! — א פיבערדיקער האַסט
האַט אים דאָס גאַנצע לײַב געפרעסטלט...
ער איז געדאַפן גאס נאָך גאס —
אַט איז דער יישעוו שוין,
זײַן שטיבעלע...
זײַן געסל...

נאָר דאָ האָט אים א בראַך געטאָן די קני,
דאָס האָט זײַן גאַנעקל גענומען טײַנען:
„שטיי, מענטש! ניט שפיל זיך מיטן טויט,
האַסט אויג־אף־אויג גענוג געזען אים, —
ווער בעט דיך קריכן אין דעם גענעם?“

אוי —
דער פאכעד און דער מענטש,
ווי צוויי באַקסיאַרן, צילעווען
דעם לעצטן זעץ דערלאנגען...
און עפשער וויטער וואָלט געדויערט דער געראנגל —
ווער וועמען וועט דערשטיקן —

ווען ניט זיין פריינט:

יעגארס באקאנטע שטים

פון דעם רויך-קנאקנדיקן מאטאציקל:

— יעפים!

א רועד אין דיין טאטנס טאטן!

איך ווילך דיך שוין אזויפיל צייט.

איך האב אין שטאט-סאָוועט אף דער באראטונג

מיין פלאַן באשיצט און קוים זיי איבערצייגט...

נו, פֿייווע-בראט, קום ראטעווען די שטאט,

צי עמשער ווילסטו ראטעווען די קישנס?

..דאָס שווייגן האָט געדויערט אין מינוט.

און ניט פון פֿייוועס מויל, —

פון זינע אויגן, דורך זיין הארץ,

האָט אָפגעקלונגען בייזעך-הארט:

„די ערד, וויינט אויס, וועט זיין שוין אונדזער קישן...“

א, מאמעס פון דער גאַרער וועלט! —

באגרייט מיט ליבשאפט אין די בליקן

צוויי זין, וואָס יאָגן קעגן טויט

אף הייסע פליגל פון א מאַטאָציקל.

• • •

אווו, אין וועלכן טאָג איז דאָס פארלאָפן,

פונדאנען הייבט זיך זייער פריינטשאפט אָן —

אין איין וואגאָן זיך צופעליק געטראָפן,

צי אין קאזארמע, אין סאפֿיאָרן-באטאליאָן?

נאָר אויב איר האָט א ביקס געהאלטן,

דאָס הארטע ברויט געגריזעט מיט די ציין,

און זאלבעצווייט דעם קאָפּ פון פֿיער אויסבאהאלטן. —

יא, דעמלט וועט איר מיך פארשטיין.

אויב איר צוזאמען האָט פון קעסעלע געשלאָנגען גריקע-קאשע,
געמוזט אונטער דעם סוינעס פייער פויזען, גיין...
די העמדער די געזאלצענע צוזאמען אין דעם טיך געוואשן, —
יא, דעמלט וועט איר מיך פארשטיין.

ווייל פריינטשאפט ניט מיט שוועס ווערט געווייגן,
און ניט ווען בליקן קרייצן זיך ווי טייוועדיקע הענט,
נאָר ווען אף טויט און לעבן צוויי פאָר אויגן
ווי זעלנער גייען צו איין צייל געווענדט.

יא, די פריינטשאפט — זי דערקענט מען
דאן, ווען א צאָרע, ווי דאָס „שייד-וואסער“, פרוווט אויס,
ווען, האַלטנדיק אין האַנט די מינען-„ווענטקע“,
מע גייט צוזאמען קעגן טויט ארויס.

זיין שטאַט, יעגאַרס — בא דער געווא א באַריקאדע,
דער הונגער האָט געשטיקט זי אין זיין בעץ;
ניטאָ, ניטאָ קיין בריוו פון טויטע בירגער לענינגראדער...
ניטאָ, ניטאָ קיין בריוו פון באַבי-יאַר און טראַסטיאנעץ...

דאָ, אפן פעלד, אונטערן פייער זיך א וואָרט געגעבן,
אז ווי עס זאָל ניט זיין, צי גרינג, צי שווער,
נאָר אויב ס'וועט זיין באשערט צו בלייבן לעבן,
זיך קיינמאָל ניט צעשיידן מער.

• • •

גיד, זוי צוגן, דורכגעפלוין
זיינען די מיטכאַמע-יאָרן.
אף די פעלדער פון קאַזווירטן —
גרינע וואַנצעלעך פון קאַרן.

שיט פון קויש די מאַלקע פריילינג
קערנדלעך פון זון דעם זומער,

און מיט בלעטצעדך די ביימער
צאלן אפ איר מיט מעזומען.

און די שטאט, צוריק א נייע,
שיינט ארויס, ווי נאך א כמארע.
אין די אונטיקע סעדער
בענקען ווידער די גיטארעס.

ס'איז געווען א שיינער כאָלעם,
נאָר דער כאָלעם איז פארשוונדן,
און געבליבן זיינען גריבער,
און אין הארצן — טיפע ווונדן.

אין דעם "חאגס" האָט מען פארשריבן
אן אלמאָנע מיט אן אלמען...
שווער איז אָנהייבן א לעבן,
ווען מע האָט פארלאָרן אלעמען —

נאָר זי וועקט אים און באגינען,
אים, וואָס איז שוין גרוי געוואָרן,
דעם עלעקטריקער געניטן,
אונדזער דאָקטער פון מאַטאָרן.

און ער שפאנט אף יענע גאסן,
ווי מיין יוגנט האָט געזונגען,
און הערט אויס אין נייע צעכן,
ווי עס אַטעמען די פֿונגען —

פון די צענדליקער מאַטאָרן,
זי זיי קרייען ניט און פֿיפן,
ווי די אויסגעדייטע זינגער...
פֿיווע! פרעגט, ווער קען ניט פֿיווען? —

מיט א קאפ — א מאזבראכע,
און מיט הענט פון ריינעם גינגאָלד,
אף דער פאבריקע געקומען
פון א שטעטלעך א יינגל.

טרעפט פארנאכט, אף די בולווארן,
זעט מען פייווען מיט יעגארן,
וועלכער לערנט אין קאזארמע
יחגע זעלנער זיין מיניארן.

• • •

ווייזט אויס, אז דער ווינט האָט זיין טרויער דערציילט
די ביימער, וואָס שטייען פארכאַלעמט...
פון ווייט האָט געדאכט, אז א פידל אין וואלד
קלאַגט אויס פון זיין הארץ אן „אייִל־מאַלע“.

א פויגל באהאלט זיך אין צווייגן־געפלעכט,
ווער נאָך, ווי א פויגל, קען פילן
דעם צאר פונעם בלעט אף בוים, ווען דער ווינט
געמט ווידער יעלאַלעדיק שפילן.

אַ ניין, ניט דער ווינט! ס'קלאַגט די מאמעניו־ערד,
און זי וועקט מיט געיאָמער פון טויבן,
די לעבנגעבליבענע וואָרנט און רופט:
וועקט און די וואָרגלאָזע, טויבע!

איר הערט ניט, ווי ס'גייט מיט באהאלטענע טריט
דער טויט, אָט די גיפטיקע זקיינע?
און דאָרט, וווּ זי שיט פון איר טאַרבע דעם סאם,
ווערט א קופע פון אש און פון ביינער.

מילכאמע-אלימאנעס! בינדט קווייטן אין קרענק,
יעסוימים פון אלערליי לענדער, —
טוט אָן זיי אף קעפ פון צוויי ערשעכע פריינט,
וואָס גייען דעם טויט איצט פארלענדן.

ניין, ניט צוליב רום, ניין, ניט צוליב גאָלד —
א כאפ טאָן דעם טויט און אים פלעטן.
ניט בלויז זייער שטוב, זייער אייגענע שטאָט,
נאָר די וועלט פון פארניכטונג צו רעטן!

• • •

די טוכצע דופט, די פינצטערניש —
פאר זיבע-שפיץ פון סאָוועס,
דאָרט אויבן לעבט א נאכטיגאל,
דאָ טיף — דער מאלכאמאָוועס.

„אָ, נאכטיגאל, מיין נאכטיגאל“ —
האָט דאָ געוויס געזונגען
אין די לאקירטע שטיוועלעך
פון פרייסן-לאנד דער יונקער.

ווי לעבסטו איצט? ווי זינגסטו איצט,
דו ריינער, שיינער אריער,
„אָ, נאכטיגאל, מיין נאכטיגאל“
די מערדערישע אריע!

ווי הארציק פלעגסטו זינגען זי
אין אונט אפן גאנעק
און קוקן אפן רויך, וואָס קנוישט
פון אוישוויץ און מיידאנעק.

און איצטער ויצטמו ערגעץ שטיף
באם טייכל מיט דער ווענטקע,
און וונטיק, נאך דער „זאטעסדינסט“,
טרינקסט ביר און שפייסט א „ווענטען“.

איך ווייס ניט, וואָס דערציילן וועסט
אין הימל פארן בעסדן,
נאָר פארגעדענק! ביזוואן דו לעבסט,
איך האָב מיט דיר אַ כעזשבו!

אַט דאָ, וווּ דיין רעציקע ליגט
מיף אונטער ערד פארבאָרגן,
צוויי ברידער גייען פאַרזיכטיק
דיך כאפן פארן גאַרגל.

• • •

געוויס האָט איר געזען, ווי דער פינצעט
פון מייסטער פיקט אין הארץ פון זייגערל — אין הערל,
זיין אויג — ניין, ניט עס קוקט, — עס טאפט און רעדט
מיט יעדעס פיציקן שרייפעלע און רעדל...

אזוי, פאמעלעך, האָבן פיווע און יעגאַר
מיט אויגן דורכגעדרעטעוועט איעדן אייווער,
פון מאלכאמאָועס פולווערדיקן גאַב,
וואָס וויל די שטאַט פארוואנדלען אין אַ קיייווער.

פון יעדן ווינקל האָט דער טויט געדראָט,
די צייט האָט טראַפּנוויזן געריילט אף די שטיינער,
און ביידע גייען פאַרזיכטיק,
פונקט ווי דער מענטש, וואָס גייט אין צירק אף דראָט,
איין קער — און סווערט פון אים אַ הייפל ביינער.

ווי שטומע מערדער שטייען פולע פעסער דינאמיט,
„דאָס האַרץ — אין פּוּיסט!“ (עס זאָל נײַט פּלאַצן!),
ווי צוויי כירורגן, פאַרזיכטיק, געניט,
זיי ענדיקן די שווערע אָפּעראַציע.

יאָ! יאָ! —

דער כמארנער הימל האָט זיך אויך דערפרייט,
ווען ס'האַבן זעלנער, ציילנדיק די רעגעס אפן זייגער,
דערהערט פון אונטן דעם באפעל:
זײַט גרייט!
מע קאַן ארויסטראַגן דעם „פּייגער“.

• • •

דורך א טוואַלדריס אין א וואַלקן
האַט די זון זיך דורכגעריסן
און האָט פּרייַנגדיק געצאפּלט
אף די גאַסן, אף די פּלעצער
פון דער שטאָט.

פרייעך רופן די סירענען,
קלינגט אַ קאַל פון ראַדיאָ-גאַרד:
אַכטונג, בירגער! אַכטונג, בירגער!
דער אַליאַרעם איז געענדיקט,
אויס געפאַר!

מיט א קישן אונטער פּאַכווע,
מיט א קעצעלע אין בוזעם
אַינליט מיט דרייבנע טריט א וקיינע,

ציילעמט זיך און קוקט דערשראָקן.
ווי אַ הונ...

און אן אַלטער ייד אַ פרומער
קלייבט אַ מיניען, גוימל בענטשן;
ווי זשע זיינען זיי, די יידן?
ניט קיין יידן, ניט קיין קריסטן —
שריי צו גאָט!

און גראַד דעמלט, ווען די גאסן
האַבן פרייעכע געווימלט,
האַט די לופט ווי אופגעציטערט,
גלייך פון ווייטן וואָלט אַ דונער
אַפגעהילכט...

און פון רויך אַ שוואַם אַ שוואַרצער
קנולעט זיך, הייבט זיך אופ צום הימל.
וואָס געשען איז? וואָס געטראָפן?
און עס קליקלט זיך אף גאסן
אַ געשפרעך:

— אַרץ איז שוין געווען פארענדיקט...
— זיינען זיי אראַפ אַ קוק טאָן...
— נאַכאמאָל געזוכט, גענישמערט...
— צווייען, זאָגט מען, צוויי כאוויירים...
— אפן פראַנט געווען צוואַמען...
— איין סנאריאד האָט מען געפונען
טיף אין פינכטער ערד פארזונקען...
— צי ווייץ עפעס ניט דערזען וואָס...
— עפשער אויסגעגליטשט זיך, עפשער,
ווען זיי האָבן אים געטראָגן...
— שטילער! עפעס וויל די ראדיאָ זאָגן...

ווייזט אויס, ניט אומזיסט האָט מיט קרוינען א שטראַל
דערשראָקן צעקושט זיך איין מאָל נאָר,
און ס'האָט זיך געדאכט, אז א פידל אין וואַלד
קלאָגט אויס פון זיין האַרץ אן „אייִל־מאַלע“.

נאָר שפעט באַדערנאכט, ווען די שטאַט האָט גערוט,
ווען אַ ליד האָט גענומען מיך קלעמען,
דערהער איך:

א מיסעלע קלאַפּט, אין מיין פענצטערל קלאַפּט, —
ווייזט אויס, שוין דער סאָף פון פאַעמע:

...אמאָל, גאָר אמאָל, ערגעץ ווייט אין דער וועלט,
איז געגאנגען א זאָקן דורך וואַלד און דורך פעלד.

און נאָענט נאָך אים, בלויז אַף עטלעכע טריט —
גייט א וואַלף מיט אַ שעפּס און אַ קינד אין דער מיט.

דערוועט ער, ווי ס'גייט פונעם טויער אין שטאַט
אן אוילעם א גרויסער מיט לאַנגזאמען טראַט.

מע גייט, און עס וויגן זיך שטייל אַף די הענט
צוויי מיטעס, באַדעקטע מיט בונט־פרישע קרענק.

— היי, מענטשן! — שרייט אויסעט דער אַטיטשקער. — זאָגט,
ווער זיינען אַט די, וואָס איר טראַגט?

— דו ווייסט דען ניט, זיידע? האָסט גאַרניט געהערט?
געגאנגען אַף טויט פאר דער מאמעניו־ערד...

— טאָ זאָל זיך פאר זיי איצט פארניגן די וועלט,
וואָס רייסן אַף שטיקער צווייפסיקע וועלף...

— אף אייביק וועט בלייבן געלויבט און געבענטשט
דער מענטש, וועלכער שטארבט פאר זיין ברודער דעם מענטש!

...און טיגייט די פראצעסיע. פון לאנד צו לאנד.

דער זאקן — פארויס, ווי א וועגווייזער, שפאנט.

און גלייך הינטער אים, בלויז אף עטלעכע טריט,
גייט א וואָלף מיט א שעפס און א קינד אין דער מיט...

1961—1959

אינהאלט

לידער

5	עלפטער יול 1920
6	וועגן זיידן פון איהומען
7	ווייסרוסיש
8	גענוג צו זינגען „העמערל“ (I—V)
12	אונדזער גוירל
14	אין סטעפ
15	ניט ווייט פון מאַסקווע
17	ווילנע, זומער 1944 (I—III)
21	אין פענצטערל פון מיין זיקאַרן (I—III) ווי איז דער שניי דער פאראיאַריקער...
25	(I—VII)
31	האַט ליב די פּאַעטן... (I—V)
35	באם יאם (I—V)
41	„בעלאַרוסקי וואַקזאַל“
43	זעקס מיליאָן
44	קיכעלעך און זעמעלעך
47	„כיבין ניט מעקאנע קיינעם, קיינעם...“
48	„ניין, ניין, ס'איז ניט מיין ווידוי“
49	דעם שאַכנס מיידעלע
50	אַנהייב
51	אין מאַסקווער פארק „סאַקאַלניקי“
52	אלטמאָדישער פייזאזש
53	גוטע בסורעס

54	א געזאנג צו דיר, עסטערל... (IX—I)
60	שיקע פֿיפער (IV—I)
63	אלֿאָ... ..
64	„ווי עס טרײַבט דאָס ײַנגעלע“... ..

באלאדעס

67	קאָלי לאַסקאָ... ..
69	דער גוטער שאַכן
71	דער רוסישער אינטעליגענט
73	די שווע
75	דער רויע וועיינע גירע
77	וואַרצלען
79	דעם קלעזמערס אייניקל
83	סאַניע מאַדיסקער
86	אנא פראנק
88	מײַן ײַנגעלע
89	א ראָמאַן אין פּינף סטראָפּעס
90	א פּאַסעק פּון טאַנאָך
91	מײַקל... ענדרייו... דזשיימס... ..
92	מײַסעלעך (II—I)
96	דערמאַנונג
100	דער בריגאדיר

פּאַענעס

103	וואַלאַנטשעל
114	א ראָמאַנטישע נאַכט
126	דאָס גאַלדענע עפּעלע
136	דאָס געזאנג וועגן ברידער

Моисей Тейф

ИЗБРАННОЕ

Стихи, баллады, поэмы

(На еврейском языке)

Редактор *Я. Штернберг*

Художник *С. Телингатер*

Худ. и техн. редакция

А. Токер и И. Шустер

Корректоры

А. Стрельник и Д. Грозовская

Сдано в набор 5/VI-1965 г.

Подписано в печать 20/X-1965 г.

Формат 70×108¹/₃₂

Печ. л. 5,0+1 вкл.

Усл. п. л. 7,09

Уч.-изд. л. 4,78

Тираж 6 000 экз.

Цена 28 коп.

Зак. 535.

Московская типография № 7 Главполиграфпрома
Государственного Комитета
Совета Министров СССР по печати.
Пер. Аксакова, 13.

דער פארלאג בעט די לייענער צושיקן
אָרופֿן וועגן אינהאלט פֿון בוך, ווי אויך
וועגן זיין אויסזען, אַנווייזונדיק דערביי
דעם פינקטלעכן אדרעס, די פּראָפעסיע
און דעם עלטער.

אונזער אדרעס:

Москва К-9, Б. Гнезниковский
пер., 10. Издательство «Совет-
ский писатель».